

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

खुद्दकनिकाये

थेरीगाथापाळि

१. एककनिपातो

१. अज्जतराथेरीगाथा

१. “सुखं सुपाहि थेरिके, कत्वा चोळेन पारुता ।
उपसन्तो हि ते रागो, सुखडाकं व कुम्भिय”न्ति ॥

इत्थं सुदं अज्जतरा थेरी अपज्जाता भिक्खुनी गाथं अभासित्थाति ।

२. मुत्ताथेरीगाथा

२. “मुत्ते मुच्चस्सु योगेहि, चन्दो राहुग्गहा इव ।
विप्पमुत्तेन चित्तेन, अनणा भुज्ज पिण्डक”न्ति ॥

इत्थं सुदं भगवा मुत्तं सिक्खमानं इमाय गाथाय अभिण्हं ओवदतीति ।

३. पुण्णाथेरीगाथा

३. “पुण्णे पूरस्सु धम्मेहि, चन्दो पन्नरसेरिव ।
परिपुण्णाय पज्जाय, तमोखन्धं [तमोखन्धं (सी० स्या०)] पदालया”ति ॥

इत्थं सुदं पुण्णा थेरी गाथं अभासित्थाति ।

४. तिस्साथेरीगाथा

४. “तिस्से सिक्खस्सु सिक्खाय, मा तं योगा उपच्चगुं ।
सब्बयोगविसंयुत्ता, चर लोके अनासवा”ति ॥

... तिस्सा थेरी... ।

५. अज्जतरातिस्साथेरीगाथा

५. “तिस्से युज्जस्सु धम्मोहि, खणो तं मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति, निरयम्हि समप्पिता”ति ॥

... अज्जतरा तिस्सा थेरी... ।

६. धीराथेरीगाथा

६. “धीरे निरोधं फुसेहि [फुस्सेहि (सी०)], सज्जावूपसमं सुखं ।
आराधयाहि निब्बानं, योगक्खेममनुत्तर”न्ति [योगक्खेमं अनुत्तरन्ति (सी० स्या०)] ॥

... धीरा थेरी... ।

७. वीराथेरीगाथा

७. “वीरा वीरेहि [धीरा धीरेहि (क०)] धम्मोहि, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
धारेहि अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहिनि”न्ति [सवाहनन्ति (क०)] ॥

... वीरा थेरी... ।

८. मित्ताथेरीगाथा

८. “सद्भाय पब्बजित्वान, मित्ते मित्तरता भव ।
भावेहि कुसले धम्मे, योगक्खेमस्स पत्तिया”ति ॥

... मित्ता थेरी... ।

९. भद्राथेरीगाथा

९. “सद्भाय पब्बजित्वान, भद्रे भद्ररता भव ।
भावेहि कुसले धम्मे, योगक्खेममनुत्तर”न्ति ॥

... भद्रा थेरी... ।

१०. उपसमाथेरीगाथा

१०. “उपसमे तरे ओघं, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ।
धारेहि अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहन”न्ति ॥

... उपसमा थेरी... ।

११. मुत्ताथेरीगाथा

११. “सुमुत्ता साधुमुत्ताम्हि, तीहि खुज्जेहि मुत्तिया ।
उदुक्खलेन मुसलेन, पतिना खुज्जेकेन च ।
मुत्ताम्हि जातिमरणा, भवनेत्ति समूहता”ति ॥

... मुत्ता थेरी... ।

१२. धम्मदिन्नाथेरीगाथा

१२. “छन्दजाता अवसायी, मनसा च फुटा [फुट्टा (स्या०), फुठा (सी० अट्ट०)] सिया ।
कामेसु अप्पटिबद्धचित्ता [अप्पटिबन्धचित्ता (क०)], उद्धंसोताति वुच्चती”ति [उद्धंसोता विमुच्चतीति (सी० पी०)] ॥

... धम्मदिन्ना थेरी... ।

१३. विसाखाथेरीगाथा

१३. “करोथ बुद्धसासनं, यं कत्वा नानुत्पत्ति ।
खिप्पं पादानि धोवित्वा, एकमन्ते निसीदथा”ति ॥

... विसाखा थेरी... ।

१४. सुमनाथेरीगाथा

१४. “धातुयो दुक्खतो दिस्वा, मा जातिं पुनरागमि ।
भवे छन्दं विराजेत्वा, उपसन्ता चरिस्ससी”ति ॥

... सुमना थेरी... ।

१५. उत्तराथेरीगाथा

१५. “कायेन संवृता आसिं, वाचाय उद चेतसा ।
समूलं तण्हमब्बुद्ध, सीतिभूताम्हि निब्बुता”ति ॥

... उत्तरा थेरी... ।

१६. वुट्ठपब्बजितसुमनाथेरीगाथा

१६. “सुखं त्वं वुट्ठिके सेहि, कत्वा चोळेन पारूता ।

उपसन्तो हि ते रागो, सीतिभूतासि निब्बुता'ति ॥

... सुमना वुड्डपब्बजिता थेरी... ।

१७. धम्माथेरीगाथा

१७. “पिण्डपातं चरित्वान, दण्डमोलुब्ध दुब्बला ।
वेधमानेहि गत्तेहि, तत्थेव निपतिं छमा ।
दिस्वा आदीनवं काये, अथ चित्तं विमुच्चि मे'ति ॥

... धम्मा थेरी... ।

१८. सङ्गाथेरीगाथा

१८. “हित्वा घरे पब्बजित्वा [पब्बजिता (सी० अट्ट०)], हित्वा पुत्तं पसुं पियं ।
हित्वा रागज्ज दोसज्ज, अविज्जज्ज विराजिय ।
समूलं तण्हमब्बुह, उपसन्तामि निब्बुता'ति ॥

... सङ्गा थेरी... ।

एककनिपातो निट्ठितो ।

२. दुकनिपातो

१. अभिरूपनन्दाथेरीगाथा

१९. [अप० थेरी २.४.१५७ अपदानेपि] “आतुरं असुचिं पूतिं, पस्स नन्दे समुस्सयं ।
असुभाय चित्तं भावेहि, एकगं सुसमाहितं ॥

२०. “अनिमित्तज्ज भावेहि, मानानुसयमुज्जह ।
ततो मानाभिसमया, उपसन्ता चरिस्ससी'ति ॥

इत्थं सुदं भगवा अभिरूपनन्दं सिक्खमानं इमाहि गाथाहि अभिण्हं ओवदतीति [इत्थं सुदं भगवा अभिरूपनन्दं सिक्खमानं इमाहि गाथाहि अभिण्हं ओवदतीति (क०)] ।

२. जेन्ताथेरीगाथा

२१. “ये इमे सत्त बोज्झङ्गा, मग्गा निब्बानपत्तिया ।
भाविता ते मया सब्बे, यथा बुद्धेन देसिता ॥

२२. “दिट्ठो हि मे सो भगवा, अन्तिमोयं समुस्सयो ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

इत्थं सुदं जेन्ता थेरी गाथायो अभसित्थाति ।

३. सुमङ्गलमाताथेरीगाथा

२३. “सुमुत्तिका सुमुत्तिका [सुमुत्तिके सुमुत्तिके (सी०), सुमुत्तिके सुमुत्तिका (स्या० क०)], साधुमुत्तिकाम्हि
मुसलस्स ।
अहिरिको मे छत्तकं वापि, उक्खलिका मे देडुभं वाति ॥

२४. “रागञ्च अहं दोसञ्च, चिच्चिटि चिच्चिटीति विहनामि ।
सा रुक्खमूलमुपगम्म, अहो सुखन्ति सुखतो ज्ञायामी”ति ॥

... सुमङ्गलमाता थेरी [अञ्जतरा थेरी भिक्खुनी अपञ्जाता (स्या० क०)] ।

४. अट्ठकासिथेरीगाथा

२५. “याव कासिजनपदो, सुङ्को मे तत्थको अहु ।
तं कत्वा नेगमो अग्घं, अट्ठेनग्घं ठपेसि मं ॥

२६. “अथ निब्बिन्दहं रूपे, निब्बिन्दञ्च विरज्जहं ।
मा पुन जातिसंसारं, सन्धावेय्यं पुनप्पुनं ।
तिस्सो विज्जा सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... अट्ठकासि थेरी... ।

५. चित्ताथेरीगाथा

२७. “किञ्चापि खोम्हि किसिका, गिलाना बाळ्हदुब्बला ।
दण्डमोलुब्ध गच्छामि, पब्बतं अभिरूहिय ॥

२८. “सङ्घाटिं निक्खिपित्वान, पत्तकञ्च निकुज्जिय ।
सेले खम्भेसिमत्तानं, तमोखन्धं पदालिया”ति ॥

... चित्ता थेरी... ।

६. मेत्तिकाथेरीगाथा

२९. “किञ्चापि खोमि दुक्खिता, दुब्बला गतयोब्बना ।
दण्डमोलुब्भ गच्छामि, पब्बतं अभिरूहिय ॥

३०. “निक्खिपित्वान सङ्घाटिं, पत्तकञ्च निकुज्जिय ।
निसिन्ना चमि सेलमि, अथ चित्तं विमुच्चि मे ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... मेत्तिका थेरी... ।

७. मित्ताथेरीगाथा

३१. “चातुदसिं पञ्चदसिं, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खञ्च, अट्ठङ्गसुसमागतं ॥

३२. “उपोसथं उपागच्छिं, देवकायाभिनन्दिनी ।
साज्ज एकेन भत्तेन, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
देवकायं न पत्थेहं, विनेय्य हृदये दर”न्ति ॥

... मित्ता थेरी... ।

८. अभयमातुथेरीगाथा

३३. “उद्धं पादतला अम्म, अधो वे केसमत्थका ।
पच्चवेक्खस्सुमं कायं, असुचिं पूतिगन्धिकं ॥

३४. “एवं विहरमानाय, सब्बो रागो समूहतो ।
परिळाहो समुच्छिन्नो, सीतिभूतामि निब्बुता”ति ॥

... अभयमातु थेरी... ।

९. अभयाथेरीगाथा

३५. “अभये भिदुरो कायो, यत्थ सता पुथुज्जना ।
निक्खिपिस्सामिमं देहं, सम्पजाना सतीमती ॥

३६. “बहूहि दुक्खधम्मोहि, अप्पमादरताय मे ।
तण्हक्खयो अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... अभया थेरी... ।

१०. सामाथेरीगाथा

३७. “चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं, विहारा उपनिक्खमिं ।
अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी ।
तस्सा मे अट्टमी रत्ति, यतो तण्हा समूहता ॥

३८. “बहूहि दुक्खधम्मोहि, अप्पमादरताय मे ।
तण्हक्खयो अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं”न्ति ॥

... सामा थेरी... ।

दुकनिपातो निट्ठितो ।

३. तिकनिपातो

१. अपरासामाथेरीगाथा

३९. “पण्णवीसतिवस्सानि, यतो पब्बजिताय मे ।
नाभिजानामि चित्तस्स, समं लद्धं कुदाचनं ॥

४०. “अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी ।
ततो संवेगमापादिं, सरित्वा जिनसासनं ॥

४१. “बहूहि दुक्खधम्मोहि, अप्पमादरताय मे ।
तण्हक्खयो अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ।
अज्ज मे सत्तमी रत्ति, यतो तण्हा विसोसिता”ति ॥

... अपरा सामा थेरी... ।

२. उत्तमाथेरीगाथा

४२. “चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं, विहारा उपनिक्खमिं ।
अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी ॥

४३. “सा भिक्खुनिं उपगच्छिं, या मे सद्धायिका अहु ।
सा मे धम्ममदेसेसि, खन्धायतनधातुयो ॥

४४. “तस्सा धम्मं सुणित्वान, यथा मं अनुसासि सा ।

सत्ताहं एकपल्लङ्केन, निसीदिं पीतिसुखसमप्पिता [निसीदिं सुखसमप्पिता (सी०)] ।
अट्टमिया पादे पसारेसिं, तमोखन्धं पदालिया'ति ॥

... उत्तमा थेरी... ।

३. अपराउत्तमाथेरीगाथा

४५. “ये इमे सत्त बोज्झङ्गा, मग्गा निब्बानपत्तिया ।
भाविता ते मया सब्बे, यथा बुद्धेन देसिता ॥
४६. “सुञ्जतस्सानिमित्तस्स, लाभिनीहं यदिच्छकं ।
ओरसा धीता बुद्धस्स, निब्बानाभिरता सदा ॥
४७. “सब्बे कामा समुच्छिन्ना, ये दिब्बा ये च मानुसा ।
विकखीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो'ति ॥

... अपरा उत्तमा थेरी... ।

४. दन्तिकाथेरीगाथा

४८. “दिवाविहारा निक्खम्म, गिज्झकूटमि पब्बते ।
नागं ओगाहमुत्तिण्णं, नदीतीरमि अद्दसं ॥
४९. “पुरिसो अङ्कुसमादाय, 'देहि पाद'न्ति याचति ।
नागो पसारयी पादं, पुरिसो नागमारुहि ॥
५०. “दिस्वा अदन्तं दमितं, मनुस्सानं वसं गतं ।
ततो चित्तं समार्थेसिं, खलु ताय वनं गता'ति ॥

... दन्तिका थेरी... ।

५. उब्बिरिथेरीगाथा

५१. “अम्म जीवाति वनमि कन्दसि, अत्तानं अधिगच्छ उब्बिरि ।
चुल्लासीतिसहस्सानि [चूलासीतिसहस्सानि (सी०)], सब्बा जीवसनामिका ।
एतम्हाळाहने दट्ठा, तासं कमनुसोचसि ॥
५२. “अब्बही [अब्बुती (स्या०), अब्बुळ्ळं (क०)] वत मे सल्लं, दुद्दसं हदयस्सितं [हदयनिस्सितं (सी० स्या०)] ।
यं मे सोकपरेताय, धीतुसोकं ब्यपानुदि ॥

५३. “साज्ज अब्बूळहसल्लाहं, निच्छाता परिनिब्बुता ।
बुद्धं धम्मञ्च सङ्गञ्च, उपेमि सरणं मुनि”न्ति ॥

... उब्बिरी थेरी... ।

६. सुक्काथेरीगाथा

५४. “किंमे कता राजगहे मनुस्सा, मधुं पीताव [मधुपीताव (सी०)] अच्छरे ।
ये सुक्कं न उपासन्ति, देसेन्तिं बुद्धसासनं ॥

५५. “तञ्च अप्पटिवानीयं, असेचनकमोजवं ।
पिवन्ति मज्जे सप्पज्जा, वलाहकमिवद्धू ॥

५६. “सुक्का सुक्केहि धम्मेहि, वीतरागा समाहिता ।
धारेति अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहन”न्ति ॥

... सुक्का थेरी... ।

७. सेलाथेरीगाथा

५७. “नत्थि निस्सरणं लोके, किं विवेकेन काहसि ।
भुज्जाहि कामरतियो, माहु पच्छानुतापिनी” ॥

५८. “सत्तिसूलूपमा कामा, खन्धासं अधिकुट्टना ।
यं त्वं ‘कामरतिं’ ब्रूसि, ‘अरती’ दानि सा मम ॥

५९. “सब्बत्थ विहता नन्दी [नन्दि (सी० स्या०)], तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तका”ति ॥

... सेला थेरी... ।

८. सोमाथेरीगाथा

६०. “यं तं इसीहि पत्तब्बं, ठानं दुरभिसम्भवं ।
न तं द्दङ्गुलपज्जाय, सक्का पप्पोतुमित्थिया” ॥

६१. “इत्थिभावो नो किं कयिरा, चित्तमिह सुसमाहिते ।
जाणमिह वत्तमानमिह, सम्मा धम्मं विपस्सतो ॥

६३. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तका”ति ॥

... सोमा थेरी... ।

तिकनिपातो निद्धितो ।

४. चतुक्कनिपातो

१. भद्दाकापिलानीथेरीगाथा

६३. “पुत्तो बुद्धस्स दायादो, कस्सपो सुसमाहितो ।
पुब्बेनिवासं योवेदि, सग्गापायञ्च पस्सति ॥
६४. “अथो जातिक्खयं पत्तो, अभिज्जावोसितो मुनि ।
एताहि तीहि विज्जाहि, तेविज्जो होति ब्राह्मणो ॥
६५. “तथेव भद्दा कापिलानी, तेविज्जा मच्चुहायिनी ।
धारेति अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहनं ॥
६६. “दिस्वा आदीनवं लोके, उभो पब्बजिता मयं ।
त्यम्ह खीणासवा दन्ता, सीतिभूतम्ह निब्बुता”ति ॥

... भद्दा कापिलानी थेरी... ।

चतुक्कनिपातो निद्धितो ।

५. पञ्चकनिपातो

१. अज्जतराथेरीगाथा

६७. “पण्णवीसतिवस्सानि, यतो पब्बजिता अहं ।
नाच्छरासङ्घातमत्तम्पि, चित्तस्सूपसमज्झगं ॥
६८. “अलद्धा चेतसो सन्तिं, कामरागेनवस्सुता ।
बाहा पग्गय्ह कन्दन्ती, विहारं पाविसिं अहं ॥
६९. “सा भिक्खुनिं उपागच्छिं, या मे सद्भावयिका अहु ।

सा मे धम्ममदेसेसि, खन्धायतनधातुयो ॥

७०. “तस्सा धम्मं सुणित्वान, एकमन्ते उपाविसिं ।
पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खु विसोधितं ॥

७१. “चेतोपरिच्चजाणञ्च [चेतोपरियजाणञ्च (क०)], सोतधातु विसोधिता ।
इद्धीपि मे सच्छिकता, पत्तो मे आसवक्खयो ।
छळभिज्जा [छ मेभिज्जा (स्या० क०)] सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... अञ्जतरा थेरी ... ।

२. विमलाथेरीगाथा

७२. “मत्ता वण्णेन रूपेण, सोभग्गेण यसेन च ।
योब्बनेन चुपत्थद्धा, अञ्जासमतिमज्झिहं ॥

७३. “विभूसेत्वा इमं कायं, सुचित्तं बाललापनं ।
अट्ठासिं वेसिद्वारम्हि, लुद्धो पासमिवोड्डिय ॥

७४. “पिलन्धनं विदंसेन्ती, गुय्हं पकासिकं बहुं ।
अकासिं विविधं मायं, उज्जग्घन्ती बहुं जनं ॥

७५. “साज्ज पिण्डं चरित्वान, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
निसिन्ना रुक्खमूलम्हि, अवितक्कस्स लाभिनी ॥

७६. “सब्बे योगा समुच्छिन्ना, ये दिब्बा ये च मानुसा ।
खेपेत्वा आसवे सब्बे, सीतिभूताम्हि निब्बुता”ति ॥

... विमला पुराणगणिका थेरी... ।

३. सीहाथेरीगाथा

७७. “अयोनिसो मनसिकारा, कामरागेन अट्टिता ।
अहोसिं उद्धता पुब्बे, चित्ते अवसवत्तिनी ॥

७८. “परियुट्ठिता क्लेसेहि, सुभसज्जानुवत्तिनी ।
समं चित्तस्स न लभिं, रागचित्तवसानुगा ॥

७९. “किसा पण्डु विवण्णा च, सत्त वस्सानि चारिहं ।

नाहं दिवा वा रत्तिं वा, सुखं विन्दिं सुदुःखिता ॥

८०. “ततो रज्जुं गहेत्वान, पाविसिं वनमन्तरं ।
वरं मे इध उब्बन्धं, यञ्च हीनं पुनाचरे ॥

८१. “दळ्हापासं [दळ्हां पासं (सी०)] करित्वान, रुक्खसाखाय बन्धिय ।
पक्खिपिं पासं गीवायं, अथ चित्तं विमुच्चि मे’ति ॥

... सीहा थेरी... ।

४. सुन्दरीनन्दाथेरीगाथा

८२. “आतुरं असुचिं पूतिं, पस्स नन्दे समुस्सयं ।
असुभाय चित्तं भावेहि, एकगं सुसमाहितं ॥

८३. “यथा इदं तथा एतं, यथा एतं तथा इदं ।
दुग्गन्धं पूतिकं वाति, बालानं अभिनन्दितं ॥

८४. “एवमेतं अवेक्खन्ती, रत्तिन्दिवमतन्दिता ।
ततो सकाय पज्जाय, अभिनिब्बिज्झ [अभिनिब्बिज्झ (सी० स्या०)] दक्खिसं ॥

८५. “तस्सा मे अप्पमत्ताय, विचिनन्तिया योनिसो ।
यथाभूतं अयं कायो, दिट्ठो सन्तरबाहिरो ॥

८६. “अथ निब्बिन्दहं काये, अज्झत्तञ्च विरज्जहं ।
अप्पमत्ता विसंयुत्ता, उपसन्तामि निब्बुता’ति ॥

... सुन्दरीनन्दा थेरी... ।

५. नन्दुत्तराथेरीगाथा

८७. “अग्गिं चन्दञ्च सूरियञ्च, देवता च नमस्सिहं ।
नदीतित्थानि गन्त्वान, उदकं ओरुहामिहं ॥

८८. “बहूवतसमादाना, अट्ठं सीसस्स ओलिखिं ।
छमाय सेय्यं कप्पेमि, रत्तिं भत्तं न भुज्जहं ॥

८९. “विभूसामण्डनरता, न्हापनुच्छादनेहि च ।
उपकासिं इमं कायं, कामरागेन अट्टिता ॥

९०. “ततो सद्धं लभित्वान, पब्बजिं अनगारियं ।
दिस्वा कायं यथाभूतं, कामरागो समूहतो ॥
९१. “सब्बे भवा समुच्छिन्ना, इच्छा च पत्थनापि च ।
सब्बयोगविसंयुता, सन्ति पापुणि चेतसो”ति ॥

... नन्दुत्तरा थेरी... ।

६. मिताकाळीथेरीगाथा

९२. “सद्धाय पब्बजित्वान, अगारस्मानगारियं ।
विचरिंहं तेन तेन, लाभसक्कारउस्सुका ॥
९३. “रिञ्चित्वा परमं अत्थं, हीनमत्थं असेविहं ।
किलेसानं वसं गन्त्वा, सामञ्जत्थं न बुज्झिहं ॥
९४. “तस्सा मे अहु संवेगो, निसिन्नाय विहारके ।
उम्मगगपटिपन्नामिह, तण्हाय वसमागता ॥
९५. “अप्पकं जीवितं मय्हं, जरा ब्याधि च मद्दति ।
पुरायं भिज्जति [जराय भिज्जते (सी०)] कायो, न मे कालो पमज्जितुं ॥
९६. “यथाभूतमवेक्खन्ती, खन्धानं उदयब्बयं ।
विमुत्तचित्ता उट्ठासिं, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... मिता काळी थेरी... ।

७. सकुलाथेरीगाथा

९७. “अगारस्मिं वसन्तीहं, धम्मं सुत्वान भिक्खुनो ।
अद्दसं विरजं धम्मं, निब्बानं पदमच्चुतं ॥
९८. “साहं पुत्तं धीतरञ्च, धनधञ्जञ्च छड्डिय ।
केसे छेदापयित्वान, पब्बजिं अनगारियं ॥
९९. “सिक्खमाना अहं सन्ती, भावेन्ती मग्गमञ्जसं ।
पहासिं रागदोसञ्च, तदेकट्ठे च आसवे ॥
१००. “भिक्खुनी उपसम्पज्ज, पुब्बजातिमनुस्सरिं ।

दिब्बचक्खु विसोधितं [विसोधितं दिब्बचक्खु (सी०)], विमलं साधुभावितं ॥

१०१. “सङ्खारे परतो दिस्वा, हेतुजाते पलोकिते [पलोकिने (क०)] ।
पहासिं आसवे सब्बे, सीतिभूतामि निब्बुता”ति ॥

... सकुला थेरी... ।

८. सोणाथेरीगाथा

१०२. “दस पुत्ते विजायित्वा, अस्मिं रूपसमुस्सये ।
ततोहं दुब्बला जिण्णा, भिक्खुनिं उपसङ्गमिं ॥

१०३. “सा मे धम्ममदेसेसि, खन्धायतनधातुयो ।
तस्सा धम्मं सुणित्वान, केसे छेत्त्वान पब्बजिं ॥

१०४. “तस्सा मे सिक्खमानाय, दिब्बचक्खु विसोधितं ।
पुब्बेनिवासं जानामि, यत्थ मे वुसितं पुरे ॥

१०५. “अनिमित्तञ्च भावेमि, एकग्गा सुसमाहिता ।
अनन्तराविमोक्खासिं, अनुपादाय निब्बुता ॥

१०६. “पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
धि तवत्थु जरे जम्मे, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... सोणा थेरी... ।

९. भद्दाकुण्डलकेसाथेरीगाथा

१०७. “लूनकेसी पङ्कधरी, एकसाटी पुरे चरिं ।
अवज्जे वज्जमतिनी, वज्जे चावज्जदस्सिनी ॥

१०८. “दिवाविहारा निक्खम्म, गिज्झकूटमि पब्बते ।
अदसं विरजं बुद्धं, भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ॥

१०९. “निहच्च जाणुं वन्दित्वा, सम्मुखा अज्जलिं अकं ।
‘एहि भद्दे’ति मं अवच, सा मे आसूपसम्पदा ॥

११०. “चिण्णा अङ्गा च मगधा, वज्जी कासी च कोसला ।
अनणा पण्णासवस्सानि, रट्ठपिण्डं अभुज्जहं ॥

१११. “पुञ्जं वत पसवि बहं, सप्पञ्जो वतायं उपासको ।
यो भद्दाय चीवरं अदासि, विप्पमुत्ताय सब्बगन्थेही”ति ॥

... भद्दा कुण्डलकेसा थेरी... ।

१०. पटाचाराथेरीगाथा

११२. “नङ्गलेहि कसं खेत्तं, बीजानि पवपं छमा ।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा ॥

११३. “किमहं सीलसम्पन्ना, सत्थुसासनकारिका ।
निब्बानं नाधिगच्छामि, अकुसीता अनुद्धता ॥

११४. “पादे पक्खालयित्वान, उदकेसु करोमहं ।
पादोदकञ्च दिस्वान, थलतो निन्नमागतं ॥

११५. “ततो चित्तं समार्धेसिं, अस्सं भद्रं वजानियं ।
ततो दीपं गहेत्त्वान, विहारं पाविसिं अहं ।
सेय्यं ओलोकयित्वान, मञ्चकम्हि उपाविसिं ॥

११६. “ततो सूचिं गहेत्त्वान, वट्ठिं ओकस्सयामहं ।
पदीपस्सेव निब्बानं, विमोक्खो अहु चेतसो”ति ॥

... पटाचारा थेरी... ।

११. तिसमन्ताथेरीगाथा

११७. “मुसलानि गहेत्त्वान, धञ्जं कोट्टेन्ति माणवा [मानवा (सी०)] ।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा ॥

११८. “करोथ बुद्धसासनं, यं कत्वा नानुत्पत्ति ।
खिप्पं पादानि धोवित्वा, एकमन्ते निसीदथ ।
चेतोसमथमनुयुत्ता, करोथ बुद्धसासनं ॥

११९. “तस्सा ता [तं (सी०)] वचनं सुत्वा, पटाचाराय सासनं ।
पादे पक्खालयित्वान, एकमन्तं उपाविसुं ।
चेतोसमथमनुयुत्ता, अकंसु बुद्धसासनं ॥

१२०. “रत्तिया पुरिमे यामे, पुब्बजातिमनुस्सरुं ।
रत्तिया मज्झिमे यामे, दिब्बचक्खुं विसोधयुं ।
रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं पदालयुं ॥

१२१. “उट्ठाय पादे वन्दिसु, ‘कता ते अनुसासनी ।
इन्दं देवा तिदसा, सङ्गामे अपराजितं ।
पुरक्खत्वा विहस्साम [विहराम (सी०), विहरिस्साम (स्या०)], तेविज्जाम्ह अनासवा”ति ॥

इत्थं सुदं तिसमत्ता थेरी भिक्खुनियो पटाचाराय सन्तिके अज्जं ब्याकरिंसूति ।

१२. चन्दाथेरीगाथा

१२२. “दुग्गताहं पुरे आसिं, विधवा च अपुत्तिका ।
विना मित्तेहि जातीहि, भत्तचोळस्स नाधिगं ॥

१२३. “पत्तं दण्डञ्च गण्हित्वा, भिक्खमाना कुला कुलं ।
सीतुण्हेन च डहन्ती, सत्त वस्सानि चारिहं ॥

१२४. “भिक्खुनिं पुन दिस्वान, अन्नपानस्स लाभिनिं ।
उपसङ्कम्म अवोचं [अवोचिं (क०)], ‘पब्बज्जं अनगारियं’ ॥

१२५. “सा च मं अनुकम्पाय, पब्बाजेसि पटाचारा ।
ततो मं ओवदित्वान, परमत्थे नियोजयि ॥

१२६. “तस्साहं वचनं सुत्वा, अकासिं अनुसासनिं ।
अमोघो अय्यायोवादो, तेविज्जाम्हि अनासवा”ति ॥

... चन्दा थेरी... ।

पञ्चकनिपातो निट्ठितो ।

६. छक्कनिपातो

१. पञ्चसतमत्ताथेरीगाथा

१२७. “यस्स मग्गं न जानासि, आगतस्स गतस्स वा ।
तं कुतो चागतं सत्तं [सन्तं (सी०), पुत्तं (स्या०)], ‘मम पुत्तो’ति रोदसि ॥

१२८. “मगगञ्च खोस्स [खो’थ (स्या० क०)] जानासि, आगतस्स गतस्स वा ।
न नं समनुसोचेसि, एवंधम्मा हि पाणिनो ॥

१२९. “अयाचितो ततागच्छि, नानुज्जातो [अननुज्जातो (सी० स्या०)] इतो गतो ।
कुतोचि नून आगन्त्वा, वसित्वा कतिपाहकं ।
इतोपि अज्जेन गतो, ततोपज्जेन गच्छति ॥

१३०. “पेतो मनुस्सरूपेन, संसरन्तो गमिस्सति ।
यथागतो तथा गतो, का तत्थ परिदेवना” ॥

१३१. “अब्बही [अब्बुहं (स्या०)] वत मे सल्लं, दुद्दसं हदयस्सितं ।
या मे सोकपरेताय, पुत्तसोकं ब्यपानुदि ॥

१३२. “साज्ज अब्बूळहसल्लाहं, निच्छाता परिनिब्बुता ।
बुद्धं धम्मञ्च सङ्गञ्च, उपेमि सरणं मुनिं” ॥

इत्थं सुदं पञ्चसतमत्ता थेरी भिक्खुनियो...पे०... ।

२. वासेट्ठीथेरीगाथा

१३३. “पुत्तसोकेनहं अट्टा, खित्तचित्ता विसज्जिनी ।
नग्गा पकिण्णकेसी च, तेन तेन विचारिहं ॥

१३४. “वीथि [वसिं (सी०)] सङ्कारकूटेसु, सुसाने रथियासु च ।
अचरिं तीणि वस्सानि, खुप्पिपासासमप्पिता ॥

१३५. “अथद्दसासिं सुगतं, नगरं मिथिलं पति [गतं (क०)] ।
अदन्तानं दमेतारं, सम्बुद्धमकुतोभयं ॥

१३६. “सचित्तं पटिलद्धान, वन्दित्वान उपाविसिं ।
सो मे धम्ममदेसेसि, अनुकम्पाय गोतमो ॥

१३७. “तस्स धम्मं सुणित्वान, पब्बजिं अनगारियं ।
युज्जन्ती सत्थुवचने, सच्छाकासिं पदं सिवं ॥

१३८. “सब्बे सोका समुच्छिन्ना, पहीना एतदन्तिका ।
परिज्जाता हि मे वत्थू, यतो सोकान सम्भवो”ति ॥

... वासेट्ठी थेरी... ।

३. खेमाथेरीगाथा

१३९. “दहरा त्वं रूपवती, अहम्पि दहरो युवा ।
पञ्चङ्गिकेन तुरियेन [तूरेन (क०)], एहि खेमे रमामसे” ॥
१४०. “इमिना पूतिकायेन, आतुरेन पभङ्गुना ।
अट्टियामि हरायामि, कामतण्हा समूहता ॥
१४१. “सत्तिसूलूपमा कामा, खन्धासं अधिकुट्टना ।
यं ‘त्वं कामरतिं’ ब्रूसि, ‘अरती’ दानि सा मम ॥
१४२. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक ॥
१४३. “नक्खत्तानि नमस्सन्ता, अग्गिं परिचरं वने ।
यथाभुच्चमजानन्ता, बाला सुद्धिममञ्जथ ॥
१४४. “अहञ्च खो नमस्सन्ती, सम्बुद्धं पुरिसुत्तमं ।
पमुत्ता [परिमुत्ता (सी० स्या०)] सब्बदुक्खेहि, सत्थुसासनकारिका’ति ॥

... खेमा थेरी... ।

४. सुजाताथेरीगाथा

१४५. “अलङ्कता सुवसना, मालिनी चन्दनोक्खिता ।
सब्बाभरणसञ्छन्ना, दासीगणपुरक्खिता ॥
१४६. “अन्नं पानञ्च आदाय, खज्जं भोज्जं अनप्पकं ।
गेहतो निक्खमित्वान, उय्यानमभिहारयिं ॥
१४७. “तत्थ रमित्वा कीळित्वा, आगच्छन्ती सकं घरं ।
विहारं दट्ठुं पाविसिं, साकेते अञ्जनं वनं ॥
१४८. “दिस्वान लोकपज्जोतं, वन्दित्वान उपाविसिं ।
सो मे धम्ममदेसेसि, अनुकम्पाय चक्खुमा ॥
१४९. “सुत्वा च खो महेसिस्स, सच्चं सम्पटिविज्झहं ।

तत्थेव विरजं धम्मं, फुसयिं अमतं पदं ॥

१५०: “ततो विज्जातसद्धम्मा, पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अमोघं बुद्धसासनं” न्ति ॥

... सुजाता थेरी... ।

५. अनोपमाथेरीगाथा

१५१: “उच्चै कुले अहं जाता, बहुवित्ते महद्धने ।
वण्णरूपेन सम्पन्ना, धीता मज्झस्स [मेघस्स (सी०), मेघिस्स (स्या०)] अत्रजा ॥

१५२: “पत्थिता राजपुत्तेहि, सेट्ठिपुत्तेहि गिज्झिता [सेट्ठिपुत्तेहि भिज्झिता (सी०)] ।
पितु मे पेसयी दूतं, देथ मय्हं अनोपमं ॥

१५३: “यत्तकं तुलिता एसा, तुय्हं धीता अनोपमा ।
ततो अट्ठगुणं दस्सं, हिरज्जं रतनानि च ॥

१५४: “साहं दिस्वान सम्बुद्धं, लोकजेट्ठं अनुत्तरं ।
तस्स पादानि वन्दित्वा, एकमन्तं उपाविसिं ॥

१५५: “सो मे धम्ममदेसेसि, अनुकम्पाय गोतमो ।
निसिन्ना आसने तस्मिं, फुसयिं ततियं फलं ॥

१५६: “ततो केसानि छेत्त्वान, पब्बजिं अनगारियं ।
अज्ज मे सत्तमी रत्ति, यतो तण्हा विसोसिता” ति ॥

... अनोपमा थेरी... ।

६. महापजापतिगोतमीथेरीगाथा

१५७: “बुद्ध वीर नमो त्यत्थु, सब्बसत्तानमुत्तम ।
यो मं दुक्खा पमोचेसि, अज्जज्ज बहुकं जनं ॥

१५८: “सब्बदुक्खं परिज्जातं, हेतुतण्हा विसोसिता ।
भावितो अट्ठङ्गिको [अरियट्ठङ्गिको (सी० क०), भावितट्ठङ्गिको (स्या०)] मग्गो, निरोधो फुसितो मया ॥

१५९: “माता पुत्तो पिता भाता, अय्यका च पुरे अहुं ।
यथाभुच्चमजानन्ती, संसरिहं अनिब्बिसं ॥

१६०. “दिद्वो हि मे सो भगवा, अन्तिमोयं समुस्सयो ।
विकखीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥

१६१. “आरद्धवीरिये पहितत्ते, निच्चं दळ्हपरक्कमे ।
समग्गे सावके पस्से, एसा बुद्धान वन्दना ॥

१६२. “बहूनं [बहुन्नं (सी० स्या०)] वत अत्थाय, माया जनयि गोतमं ।
ब्याधिमरणतुन्नानं, दुक्खक्खन्धं व्यपानुदी’ति ॥

... महापजापतिगोतमी थेरी... ।

७. गुत्ताथेरीगाथा

१६३. “गुत्ते यदत्थं पब्बज्जा, हित्वा पुत्तं वसुं पियं ।
तमेव अनुबूहेहि, मा चित्तस्स वसं गमि ॥

१६४. “चित्तेन वज्जिता सत्ता, मारस्स विसये रता ।
अनेकजातिसंसारं, सन्धावन्ति अविद्दसू ॥

१६५. “कामच्छन्दञ्च व्यापादं, सक्कायदिट्ठिमेव च ।
सीलब्बतपरामासं, विचिकिच्छञ्च पञ्चमं ॥

१६६. “संयोजनानि एतानि, पजहित्वान भिक्खुनी ।
ओरम्भागमनीयानि, नयिदं पुनरेहिसि ॥

१६७. “रागं मानं अविज्जञ्च, उद्धच्चञ्च विवज्जिय ।
संयोजनानि छेत्त्वान, दुक्खस्सन्तं करिस्ससि ॥

१६८. “खेपेत्वा जातिसंसारं, परिज्जाय पुनब्भवं ।
दिट्ठेव धम्मे निच्छाता, उपसन्ता चरिस्सती’ति ॥

... गुत्ता थेरी... ।

८. विजयाथेरीगाथा

१६९. “चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं, विहारा उपनिक्खमिं ।
अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी ॥

१७०. “भिक्खुनिं उपसङ्गम्म, सक्कच्चं परिपुच्छहं ।

सा मे धम्ममदेसेसि, धातुआयतनानि च ॥

१७१. “चत्तारि अरियसच्चानि, इन्द्रियानि बलानि च ।
बोज्झङ्गट्टङ्गिकं मग्गं, उत्तमत्थस्स पत्तिया ॥

१७२. “तस्साहं वचनं सुत्वा, करोन्ती अनुसासनिं ।
रत्तिया पुरिमे यामे, पुब्बजातिमनुस्सरिं ॥

१७३. “रत्तिया मज्झिमे यामे, दिब्बचक्खुं विसोधयिं ।
रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं पदालयिं ॥

१७४. “पीतिसुखेन च कायं, फरित्वा विहरिं तदा ।
सत्तमिया पादे पसारोसिं, तमोखन्धं पदालिया”ति ॥

... विजया थेरी... ।

छक्कनिपातो निट्ठितो ।

७. सत्तकनिपातो

१. उत्तराथेरीगाथा

१७५. “मुसलानि गहेत्वान्, धज्जं कोट्टेन्ति माणवा ।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा ॥

१७६. “घटेथ बुद्धसासने, यं कत्वा नानुत्तप्पति ।
खिप्पं पादानि धोवित्वा, एकमन्तं निसीदथ ॥

१७७. “चित्तं उपट्ठपेत्वान्, एकगं सुसमाहितं ।
पच्चवेक्खथ सङ्खारे, परतो नो च अत्ततो” ॥

१७८. “तस्साहं वचनं सुत्वा, पटाचारानुसासनिं ।
पादे पक्खालयित्वान्, एकमन्ते उपाविसिं ॥

१७९. “रत्तिया पुरिमे यामे, पुब्बजातिमनुस्सरिं ।
रत्तिया मज्झिमे यामे, दिब्बचक्खुं विसोधयिं ॥

१८०. “रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं पदालयिं ।

तेविज्जा अथ वुट्ठासिं, कता ते अनुसासनी ॥

१८१. “सक्कं देवा तिदसा, सङ्गामे अपराजितं ।
पुरक्खत्वा विहस्सामि, तेविज्जाम्हि अनासवा” ॥

... उत्तरा थेरी... ।

२. चालाथेरीगाथा

१८२. “सतिं उपट्ठपेत्वान, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
पटिविज्झि पदं सन्तं, सङ्खारूपसमं सुखं” ॥

१८३. “कं नु उद्विस्स मुण्डासि, समणी विय दिस्ससि ।
न च रोचेसि पासण्डे, किमिदं चरसि मोमुहा” ॥

१८४. “इतो बहिद्धा पासण्डा, दिट्ठियो उपनिस्सिता ।
न ते धम्मं विजानन्ति, न ते धम्मस्स कोविदा ॥

१८५. “अत्थि सक्ककुले जातो, बुद्धो अप्पटिपुगगलो ।
सो मे धम्ममदेसेसि, दिट्ठीनं समतिक्कमं ॥

१८६. “दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥

१८७. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहरिं सासने रता ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

१८८. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक” ॥

... चाला थेरी... ।

३. उपचालाथेरीगाथा

१८९. “सतिमती चक्खुमती, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
पटिविज्झि पदं सन्तं, अकापुरिससेवितं” ॥

१९०. “किं नु जातिं न रोचेसि, जातो कामानि भुञ्जति ।
भुञ्जाहि कामरतियो, माहु पच्छानुतापिनी” ॥

१९१. “जातस्स मरणं होति, हत्थपादान छेदनं ।
वधबन्धपरिक्लेसं, जातो दुक्खं निगच्छति ॥

१९२. “अत्थि सक्ककुले जातो, सम्बुद्धो अपराजितो ।
सो मे धम्ममदेसेसि, जातिया समतिक्कमं ॥

१९३. “दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥

१९४. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहरिं सासने रता ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

१९५. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक” ॥

... उपचाला थेरी... ।

सत्तकनिपातो निद्धितो ।

८. अट्टकनिपातो

१. सीसूपचालाथेरीगाथा

१९६. “भिक्षुनी सीलसम्पन्ना, इन्द्रियेसु सुसंवृता ।
अधिगच्छे पदं सन्तं, असेचनकमोजवं” ॥

१९७. “तावतिंसा च यामा च, तुसिता चापि देवता ।
निम्मानरतिनो देवा, ये देवा वसवत्तिनो ।
तत्थ चित्तं पणीधेहि, यत्थ ते वुसितं पुरे” ॥

१९८. “तावतिंसा च यामा च, तुसिता चापि देवता ।
निम्मानरतिनो देवा, ये देवा वसवत्तिनो ॥

१९९. “कालं कालं भवाभवं, सक्कायस्मिं पुरक्खता ।
अवीतिवत्ता सक्कायं, जातिमरणसारिनो ॥

२००. “सब्बो आदीपितो लोको, सब्बो लोको पदीपितो ।
सब्बो पज्जलितो लोको, सब्बो लोको पकम्पितो ॥

२०१. “अकम्पियं अतुलियं, अपुथुज्जनसेवितं ।
बुद्धो धम्ममदेसेसि, तत्थ मे निरतो मनो ॥

२०२. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहरिं सासने रता ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

२०३. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक” ॥

... सीसूपचाला थेरी... ।

अट्टकनिपातो निट्ठितो ।

९. नवकनिपातो

१. वड्डमातुथेरीगाथा

२०४. “मा सु ते वड्ड लोकम्हि, वनथो आहु कुदाचनं ।

मा पुत्तक पुनप्पुनं, अहु दुक्खस्स भागिमा ॥

२०५. “सुखज्झि वड्ड मुनयो, अनेजा छिन्नसंसया ।

सीतिभूता दमप्पत्ता, विहरन्ति अनासवा ॥

२०६. “तेहानुचिण्णं इसीभि, मग्गं दस्सनपत्तिया ।

दुक्खस्सन्तकिरियाय, त्वं वड्ड अनुब्रूहय” ॥

२०७. “विसारदाव भणसि, एतमत्थं जनेत्ति मे ।

मज्जामि नून मामिके, वनथो ते न विज्जति” ॥

२०८. “ये केचि वड्ड सङ्खारा, हीना उक्कट्टमज्झिमा ।

अणूपि अणुमत्तोपि, वनथो मे न विज्जति ॥

२०९. “सब्बे मे आसवा खीणा, अप्पमत्तस्स ज्ञायतो ।

तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ॥

२१०. “उळारं वत मे माता, पतोदं समवस्सरि ।

परमत्थसज्झिता गाथा, यथापि अनुकम्पिका ॥

२११. “तस्साहं वचनं सुत्वा, अनुसिट्ठिं जनेत्तिया ।

धम्मसंवेगमापादिं, योगक्खेमस्स पत्तिया ॥

२१२. “सोहं पधानपहितत्तो, रत्तिन्दिवमतन्दितो ।

मातरा चोदितो सन्तो, अफुसिं सन्तिमुत्तमं” ॥

... वड्डमाता थेरी... ।

नवकनिपातो निद्धितो ।

१०. एकादसनिपातो

१. किसानगोतमीथेरीगाथा

२१३. “कल्याणमित्तता मुनिना, लोकं आदिस्स वणिणता ।
कल्याणमित्ते भजमानो, अपि बालो पण्डितो अस्स ॥

२१४. “भजितब्बा सप्पुरिसा, पज्जा तथा वड्ढति भजन्तानं ।
भजमानो सप्पुरिसे, सब्बेहिपि दुक्खेहि पमुच्चेय्य ॥

२१५. “दुक्खञ्च विजानेय्य, दुक्खस्स च समुदयं निरोधं ।
अट्ठङ्गिकञ्च मग्गं, चत्तारिपि अरियसच्चानि ॥

२१६. “दुक्खो इत्थिभावो, अक्खातो पुरिसदम्मसारथिना ।
सपत्तिकम्पि हि दुक्खं, अप्पेक्क्या सकिं विजातायो ॥

२१७. “गलके अपि कन्तन्ति, सुखुमालिनियो विसानि खादन्ति ।
जनमारकमज्झगता, उभोपि ब्यसनानि अनुभोन्ति ॥

२१८. “उपविजज्जा गच्छन्ती, अद्दसाहं पतिं मतं ।
पन्थम्हि विजायित्वान, अप्पत्ताव सकं घरं ॥

२१९. “द्वे पुत्ता कालकता, पती च पन्थे मतो कपणिकाय ।
माता पिता च भाता, ड्हन्ति च एकचित्तायं ॥

२२०. “खीणकुलीने कपणे, अनुभूतं ते दुक्खं अपरिमाणं ।
अस्सू च ते पवत्तं, बहूनि च जातिसहस्सानि ॥

२२१. “वसिता सुसानमज्झे, अथोपि खादितानि पुत्तमंसानि ।
हतकुलिका सब्बगरहिता, मतपतिका अमतमधिगच्छिं ॥

२२२. “भावितो मे मग्गो, अरियो अट्ठङ्गिको अमतगामी ।
निब्बानं सच्छिकतं, धम्मादासं अवेक्खिहं [अपेक्खिहं (सी०)] ॥

२२३. “अहमहि कन्तसल्ला, ओहितभारा कतज्झि करणीयं ।
किसा गोतमी थेरी, विमुत्तचित्ता इमं भणी”ति ॥

... किसान गोतमी थेरी... ।

एकादसनिपातो निद्धितो ।

११. द्वादसकनिपातो

१. उप्पलवण्णाथेरीगाथा

२२४. “उभो माता च धीता च, मयं आसुं [आभुं (सी०)] सपत्तियो ।
तस्सा मे अहु संवेगो, अब्भुतो लोमहंसनो ॥

२२५. “धिरत्थु कामा असुची, दुग्गन्धा बहुकण्टका ।
यत्थ माता च धीता च, सभरिया मयं अहुं ॥

२२६. “कामेस्वादीनवं दिस्वा, नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।
सा पब्बज्जिं राजगहे, अगारस्मानगारियं ॥

२२७. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
चेतोपरिच्चजाणञ्च, सोतधातु विसोधिता ॥

२२८. “इद्धीपि मे सच्छिकता, पत्तो मे आसवक्खयो ।
छळभिज्जा सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

२२९. “इद्धिया अभिनिम्मित्वा, चतुरस्सं रथं अहं ।
बुद्धस्स पादे वन्दित्वा, लोकनाथस्स तादिनो” [सिरीमतो (स्या० क०)] ॥

२३०. “सुपुप्फितगं उपगम्म पादपं, एका तुवं तिट्ठसि सालमूले [रुक्खमूले (स्या० क०)] ।
न चापि ते दुतियो अत्थि कोचि, न त्वं बाले भायसि धुत्तकानं” ॥

२३१. “सतं सहस्सानिपि धुत्तकानं, समागता एदिसका भवेय्युं ।
लोमं न इज्जे नपि सम्पवेधे, किं मे तुवं मार करिस्ससेको ॥

२३२. “एसा अन्तरधायामि, कुच्छिं वा पविसामि ते ।
भमुकन्तरे तिट्ठामि, तिट्ठन्तिं मं न दक्खसि ॥

२३३. “चित्तमि वसीभूताहं, इद्धिपादा सुभाविता ।
छळभिज्जा सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

२३४. “सत्तिसूलूपमा कामा, खन्धासं अधिकुट्टना ।
यं त्वं ‘कामरतिं’ बूसि, ‘अरती’ दानि सा मम ॥

२३५:“सब्वत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तका”ति ॥

... उप्पलवण्णा थेरी... ।

द्वादसनिपातो निट्ठितो ।

१२. सोळसनिपातो

१. पुण्णाथेरीगाथा

२३६:“उदहारी अहं सीते [उदकमाहरिं सीते (सी०)], सदा उदकमोतरिं ।
अय्यानं दण्डभयभीता, वाचादोसभयट्ठिता ॥

२३७:“कस्स ब्राह्मण त्वं भीतो, सदा उदकमोतरि ।
वेधमानेहि गत्तेहि, सीतं वेदयसे भुसं” ॥

२३८:जानन्ती वत मं [जानन्ती च तुवं (क०)] भोति, पुण्णिके परिपुच्छसि ।
करोन्तं कुसलं कम्मं, रुन्धन्तं कतपापकं ॥

२३९:“यो च वुड्ढो दहरो वा, पापकम्मं पकुब्बति ।
दकाभिसेचना सोपि, पापकम्मा पमुच्चति” ॥

२४०:“को नु ते इदमक्खासि, अजानन्तस्स अजानको ।
दकाभिसेचना नाम, पापकम्मा पमुच्चति ॥

२४१:“सगं नून गमिस्सन्ति, सब्बे मण्डूककच्छपा ।
नागा [नक्का (सी०)] च सुसुमारा च, ये चञ्जे उदके चरा ॥

२४२:“ओरब्भिका सूकरिका, मच्छिका मिगबन्धका ।
चोरा च वज्झघाता च, ये चञ्जे पापकम्मिनो ।
दकाभिसेचना तेपि, पापकम्मा पमुच्चरे ॥

२४३:“सचे इमा नदियो ते, पापं पुब्बे कतं वहुं ।
पुञ्जम्मिमा वहेय्युं ते, तेन त्वं परिबाहिरो ॥

२४४:“यस्स ब्राह्मण त्वं भीतो, सदा उदकमोतरि ।
तमेव ब्रह्मे मा कासि, मा ते सीतं छविं हने” ॥

२४५:“कुम्मग्गपटिपन्नं मं, अरियमग्गं समानयि ।
दकाभिसेचना भोति, इमं साटं ददामि ते” ॥

२४६:“तुह्येव साटको होतु, नाहमिच्छामि साटकं ।
सचे भायसि दुक्खस्स, सचे ते दुक्खमप्पियं ॥

२४७:“माकासि पापकं कम्मं, आवि वा यदि वा रहो ।
सचे च पापकं कम्मं, करिस्ससि करोसि वा ॥

२४८:“न ते दुक्खा पमुत्यत्थि, उपेच्चापि [उप्पच्चापि (अट्ठ० पाठन्तरं)] पलायतो ।
सचे भायसि दुक्खस्स, सचे ते दुक्खमप्पियं ॥

२४९:“उपेहि सरणं बुद्धं, धम्मं सङ्गञ्च तादिनं ।
समादियाहि सीलानि, तं ते अत्थाय हेहिति” ॥

२५०:“उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मं सङ्गञ्च तादिनं ।
समादियामि सीलानि, तं मे अत्थाय हेहिति ॥

२५१:“ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं, अज्जम्हि सच्चब्राह्मणो ।
तेविज्जो वेदसम्पन्नो, सोत्तियो चम्हि न्हातको”ति ॥

... पुण्णा थेरी... ।

सोळसनिपातो निट्ठितो ।

१३. वीसतिनिपातो

१. अम्बपालीथेरीगाथा

२५२:“काळका भमरवण्णसादिसा, वेल्लितग्गा मम मुद्धजा अहुं ।
ते जराय साणवाकसादिसा, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५३:“सितोव सुरभी करण्डको, पुप्फपूर मम उत्तमङ्गजो [उत्तमङ्गभूतो (क०)] ।

तं जरायथ सलोमगन्धिकं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५४:“काननंव सहितं सुरोपितं, कोच्छसूचिविचितग्गसोभितं ।
तं जराय विरलं तहिं तहिं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५५: “कण्ठखन्धकसुवण्णमण्डितं, सोभते सुवेणीहिलङ्कृतं ।
तं जराय खलितं सिरं कतं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५६: “चित्तकारसुकताव लेखिका, सोभरे सु भमुका पुरे मम ।
ता जराय वलिभिप्पलम्बिता, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५७: “भस्सरा सुरुचिरा यथा मणी, नेत्तहेसुमभिनीलमायता ।
ते जरायभिहता न सोभरे, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५८: “सण्हतुङ्गसदिसी च नासिका, सोभते सु अभियोब्बनं पति ।
सा जराय उपकूलिता विय, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५९: “कङ्कणं व सुकतं सुनिट्ठितं, सोभरे सु मम कण्णपाळियो ।
ता जराय वलिभिप्पलम्बिता, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६०: “पत्तलीमकुलवण्णसादिसा, सोभरे सु दन्ता पुरे मम ।
ते जराय खण्डिता चासिता [पीतका (सी०)], सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६१: “काननम्हि वनसण्डचारिनी, कोकिलाव मधुरं निकूजिहं ।
तं जराय खलितं तहिं तहिं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६२: “सण्हकम्बुरिव सुप्पमज्जिता, सोभते सु गीवा पुरे मम ।
सा जराय भग्गा [भञ्जिता (?)] विनामिता, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६३: “वट्टपलिघसदिसोपमा उभो, सोभरे सु बाहा पुरे मम ।
ता जराय यथा पाटलिब्बलिता [यथा पाटलिप्पलिता (सी० स्या० क०)], सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६४: “सण्हमुद्धिकसुवण्णमण्डिता, सोभरे सु हत्था पुरे मम ।
ते जराय यथा मूलमूलिका, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६५: “पीनवट्टसहितुग्गता उभो, सोभरे [सोभते (अट्ठ०)] सु थनका पुरे मम ।
थेविकीव लम्बन्ति नोदका, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६६: “कञ्चनस्सफलकं व सम्मट्ठं, सोभते सु कायो पुरे मम ।
सो वलीहि सुखुमाहि ओततो, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६७: “नागभोगसदिसोपमा उभो, सोभरे सु ऊरू पुरे मम ।
ते जराय यथा वेळुनाळियो, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६८. “सण्हनूपुरसुवण्णमण्डिता, सोभरे सु जङ्घा पुरे मम ।
ता जराय तिलदण्डकारिव, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२६९. “तूलपुण्णसदिसोपमा उभो, सोभरे सु पादा पुरे मम ।
ते जराय फुटिता वलीमता, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२७०. “एदिसो अहु अयं समुस्सयो, जज्जरो बहुदुक्खानमालयो ।
सोपलेपपतितो जराघरो, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा” ॥

... अम्बपाली थेरी... ।

२. रोहिनीथेरीगाथा

२७१. “समणा”ति भोति सुपि [भोति त्वं सयसि (सी०), भोति मं विपस्सि (स्या०)], ‘समणा’ति पबुज्झसि
[पटिबुज्झसि (सी० स्या०)] ।
समणानेव [समणानमेव (सी० स्या०)] कित्तेसि, समणी नून [समणी नु (क०)] भविस्ससि ॥

२७२. “विपुलं अन्नञ्च पानञ्च, समणानं पवेच्चसि [पयच्छसि (सी०)] ।
रोहिनी दानि पुच्छामि, केन ते समणा पिया ॥

२७३. “अकम्मकामा अलसा, परदत्तूपजीविनो ।
आसंसुका सादुकामा, केन ते समणा पिया” ॥

२७४. “चिरस्सं वत मं तात, समणानं परिपुच्छसि ।
तेसं ते कित्थिस्सामि, पञ्चासीलपरक्कमं ॥

२७५. “कम्मकामा अनलसा, कम्मसेट्ठस्स कारका ।
रागं दोसं पजहन्ति, तेन मे समणा पिया ॥

२७६. “तीणि पापस्स मूलानि, धुनन्ति सुचिकारिनो ।
सब्बं पापं पहीनेसं, तेन मे समणा पिया ॥

२७७. “कायकम्मं सुचि नेसं, वचीकम्मञ्च तादिसं ।
मनोकम्मं सुचि नेसं, तेन मे समणा पिया ॥

२७८. “विमला सङ्खमुत्ताव, सुद्धा सन्तरबाहिरा ।
पुण्णा सुक्कान धम्मानं [सुक्केहि धम्मोहि (सी० स्या० अट्ठ०)], तेन मे समणा पिया ॥

२७९. “बहुस्सुता धम्मधरा, अरिया धम्मजीविनो ।
अत्थं धम्मञ्च देसेन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२८०. “बहुस्सुता धम्मधरा, अरिया धम्मजीविनो ।
एकगचित्ता सतिमन्तो, तेन मे समणा पिया ॥
२८१. “दूरङ्गमा सतिमन्तो, मन्तभाणी अनुद्धता ।
दुक्खस्सन्तं पजानन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२८२. “यस्मा गामा पक्कमन्ति, न विलोकेन्ति किञ्चनं ।
अनपेक्खाव गच्छन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२८३. “न तेसं कोट्ठे ओपेन्ति, न कुम्भिं न खळोपियं ।
परिनिद्धितमेसाना, तेन मे समणा पिया ॥
२८४. “न ते हिरञ्जं गणहन्ति, न सुवण्णं न रूपियं ।
पच्चुप्पन्नेन यापेन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२८५. “नानाकुला पब्बजिता, नानाजनपदेहि च ।
अञ्जमञ्जं पियायन्ति [पिहयन्ति (क०)], तेन मे समणा पिया” ॥
२८६. “अत्थाय वत नो भोति, कुले जातासि रोहिनी ।
सद्धा बुद्धे च धम्मे च, सङ्गे च तिब्बगारवा ॥
२८७. “तुवं हेतं पजानासि, पुञ्जक्खेत्तं अनुत्तरं ।
अम्हम्पि एते समणा, पटिगणहन्ति दक्खिणं” ॥
२८८. “पतिट्ठितो हेत्थ यञ्जो, विपुलो नो भविस्सति ।
सचे भायसि दुक्खस्स, सचे ते दुक्खमप्पियं ॥
२८९. “उपेहि सरणं बुद्धं, धम्मं सङ्गञ्च तादिनं ।
समादियाहि सीलानि, तं ते अत्थाय हेहिति” ॥
२९०. “उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मं सङ्गञ्च तादिनं ।
समादियामि सीलानि, तं मे अत्थाय हेहिति ॥
२९१. “ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं, सो इदानिम्हि ब्राह्मणो ।
तेविज्जो सोत्तियो चम्हि, वेदगू चम्हि न्हातको” ॥

... रोहिनी थेरी... ।

३. चापाथेरीगाथा

२९२. “लट्ठिहत्यो पुरे आसि, सो दानि मिगलुद्धको ।
आसाय पलिपा घोरा, नासक्खि पारमेतवे ॥

२९३. “सुमत्तं मं मञ्जमाना, चापा पुत्तमतोसयि ।
चापाय बन्धनं छेत्वा, पब्बजिस्सं पुनोपहं ॥

२९४. “मा मे कुज्झि महावीर, मा मे कुज्झि महामुनि ।
न हि कोधपरेतस्स, सुद्धि अत्थि कुतो तपो ॥

२९५. “पक्कमिस्सञ्च नाळातो, कोध नाळाय वच्छति ।
बन्धन्ती इत्थिरूपेन, समणे धम्मजीविनो” [धम्मजीविने (क०)] ॥

२९६. “एहि काळ निवत्तस्सु, भुञ्ज कामे यथा पुरे ।
अहञ्च ते वसीकता, ये च मे सन्ति जातका” ॥

२९७. “एत्तो चापे चतुब्भागं, यथा भाससि त्वञ्च मे ।
तयि रत्तस्स पोसस्स, उळारं वत तं सिया” ॥

२९८. “काळङ्गिनिंव तक्कारिं, पुप्फितं गिरिमुद्धनि ।
फुल्लं दालिमलट्ठिव, अन्तोदीपेव पाटलि ॥

२९९. “हरिचन्दनलित्तङ्गिं, कासिकुत्तमधारिनिं ।
तं मं रूपवतिं सन्तिं, कस्स ओहाय गच्छसि” ॥

३००. “साकुन्तिकोव सकुणिं [सकुणं (स्या०)], यथा बन्धितुमिच्छति ।
आहरिमेन रूपेन, न मं त्वं बाधयिस्ससि” ॥

३०१. “इमञ्च मे पुत्तफलं, काळ उप्पादितं तया ।
तं मं पुत्तवतिं सन्तिं, कस्स ओहाय गच्छसि” ॥

३०२. “जहन्ति पुत्ते सप्पञ्जा, ततो जाती ततो धनं ।
पब्बजन्ति महावीरा, नागो छेत्वाव बन्धनं” ॥

३०३. “इदानि ते इमं पुत्तं, दण्डेन छुरिकाय वा ।

भूमियं वा निसुम्भिस्सं [निसुम्भेय्यं (सी०)], पुत्तसोका न गच्छसि” ॥

३०४: “सचे पुत्तं सिङ्गालानं, कुक्कुरानं पदाहिसि ।
न मं पुत्तकत्ते जम्मि, पुनरावत्तयिस्ससि” ॥

३०५: “हन्द खो दानि भदन्ते, कुहिं काळ गमिस्ससि ।
कतमं गामनिगमं, नगरं राजधानियो” ॥

३०६: “अहुम्ह पुब्बे गणिनो, अस्समणा समणमानिनो ।
गामेन गामं विचरिम्ह, नगरे राजधानियो ॥

३०७: “एसो हि भगवा बुद्धो, नदिं नेरञ्जरं पति ।
सब्बदुक्खप्पहानाय, धम्मं देसेति पाणिनं ।
तस्साहं सन्तिकं गच्छं, सो मे सत्था भविस्सति” ॥

३०८: “वन्दनं दानि वज्जासि, लोकनाथं अनुत्तरं ।
पदक्खिणञ्च कत्वान, आदिसेय्यासि दक्खिणं” ॥

३०९: “एतं खो लब्भमम्हेहि, यथा भाससि त्वञ्च मे ।
वन्दनं दानि ते वज्जं, लोकनाथं अनुत्तरं ।
पदक्खिणञ्च कत्वान, आदिसिस्सामि दक्खिणं” ॥

३१०: ततो च काळो पक्कामि, नदिं नेरञ्जरं पति ।
सो अद्दसासि सम्बुद्धं, देसेन्तं अमतं पदं ॥

३११: दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥

३१२: तस्स पादानि वन्दित्वा, कत्वान नं [कत्वानहं (सी०)] पदक्खिणं ।
चापाय आदिसित्त्वा, पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

... चापा थेरी... ।

४. सुन्दरीथेरीगाथा

३१३: “पेतानि भोति पुत्तानि, खादमाना तुवं पुरे ।
तुवं दिवा च रत्तो च, अतीव परितप्पसि ॥

३१४. “साज्ज सब्बानि खादित्वा, सतपुत्तानि [सत्त पुत्तानि (स्या०)] ब्राह्मणी ।
वासेट्ठि केन वण्णेन, न बाळ्हं परितप्पसि” ॥

३१५. “बहूनि पुत्तसतानि, जातिसङ्घसतानि च ।
खादितानि अतीतंसे, मम तुहज्ज ब्राह्मण ॥

३१६. “साहं निस्सरणं जत्वा, जातिया मरणस्स च ।
न सोचामि न रोदामि, न चापि परितप्पयिं” ॥

३१७. “अब्भुतं वत वासेट्ठि, वाचं भाससि एदिसिं ।
कस्स त्वं धम्ममज्जाय, गिरं [थिरं (सी०)] भाससि एदिसिं” ॥

३१८. “एस ब्राह्मण सम्बुद्धो, नगरं मिथिलं पति ।
सब्बदुक्खप्पहानाय, धम्मं देसेसि पाणिनं ॥

३१९. “तस्स ब्रह्मे [ब्राह्मण (सी० स्या०)] अरहतो, धम्मं सुत्वा निरूपधिं ।
तत्थ विज्जातसद्धम्मा, पुत्तसोकं व्यपानुदिं” ॥

३२०. “सो अहमपि गमिस्सामि, नगरं मिथिलं पति ।
अप्पेव मं सो भगवा, सब्बदुक्खा पमोचये” ॥

३२१. अहस ब्राह्मणो बुद्धं, विप्पमुत्तं निरूपधिं ।
स्वस्स धम्ममदेसेसि, मुनि दुक्खस्स पारगू ॥

३२२. दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥

३२३. तत्थ विज्जातसद्धम्मो, पब्बज्जं समरोचयि ।
सुजातो तीहि रत्तीहि, तिस्सो विज्जा अफस्सयि ॥

३२४. “एहि सारथि गच्छाहि, रथं निय्यादयाहिमं ।
आरोग्यं ब्राह्मणिं वज्ज [वज्जा (सी०)], ‘पब्बजि [पब्बजितो (सी०)] दानि ब्राह्मणो ।
सुजातो तीहि रत्तीहि, तिस्सो विज्जा अफस्सयि” ॥

३२५. ततो च रथमादाय, सहस्सज्चापि सारथि ।
आरोग्यं ब्राह्मणिवोच, “पब्बजि दानि ब्राह्मणो ।
सुजातो तीहि रत्तीहि, तिस्सो विज्जा अफस्सयि” ॥

३२६. “एतज्चाहं अस्सरथं, सहस्सज्चापि सारथि ।

तेविज्जं ब्राह्मणं सुत्वा [जत्वा (सी०)], पुण्णपत्तं ददामि ते” ॥

३२७. “तुहेव होत्वस्सरथो, सहस्सज्चापि ब्राह्मणि ।

अहम्पि पब्बजिस्सामि, वरपज्जस्स सन्तिके” ॥

३२८. “हत्थी गवस्सं मणिकुण्डलज्च, फीतज्चिमं गहविभवं पहाय ।

पिता पब्बजितो तुहं, भुज्ज भोगानि सुन्दरि । तुवं दायादिका कुले” ॥

३२९. “हत्थी गवस्सं मणिकुण्डलज्च, रम्मं चिमं गहविभवं पहाय ।

पिता पब्बजितो मय्हं, पुत्तसोकेन अट्टितो ।

अहम्पि पब्बजिस्सामि, भातुसोकेन अट्टिता” ॥

३३०. “सो ते इज्झतु सङ्कप्पो, यं त्वं पत्थेसि सुन्दरी ।

उत्तिट्ठपिण्डो उज्जो च, पंसुकूलज्च चीवरं ।

एतानि अभिसम्भोन्ती, परलोके अनासवा” ॥

३३१. “सिक्खमानाय मे अय्ये, दिब्बचक्खु विसोधितं ।

पुब्बेनिवासं जानामि, यत्थ मे वुसितं पुरे ॥

३३२. “तुवं निस्साय कल्याणी, थेरी सङ्घस्स सोभने ।

तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

३३३. “अनुजानाहि मे अय्ये, इच्छे सावत्थि गन्तवे ।

सीहनादं नदिस्सामि, बुद्धसेट्ठस्स सन्तिके” ॥

३३४. “पस्स सुन्दरि सत्थारं, हेमवण्णं हरित्तचं ।

अदन्तानं दमेतारं, सम्बुद्धमकुतोभयं” ॥

३३५. “पस्स सुन्दरिमायन्तिं, विप्पमुत्तं निरूपधिं ।

वीतरागं विसंयुत्तं, कतकिच्चमनासवं ॥

३३६. “बाराणसीतो निक्खम्म, तव सन्तिकमागता ।

साविका ते महावीर, पादे वन्दति सुन्दरी” ॥

३३७. “तुवं बुद्धो तुवं सत्था, तुहं धीतामिह ब्राह्मण ।

ओरसा मुखतो जाता, कतकिच्चा अनासवा” ॥

३३८. “तस्सा ते स्वागतं भद्दे, ततो [अथो (क०)] ते अदुरागतं ।
एवञ्चि दन्ता आयन्ति, सत्थु पादानि वन्दिका ।
वीतरागा विसंयुत्ता, कतकिच्चा अनासवा” ॥

... सुन्दरी थेरी... ।

५. सुभाकम्मरधीतुथेरीगाथा

३३९. “दहराहं सुद्धवसना, यं पुरे धम्ममस्सुणिं ।
तस्सा मे अप्पमत्ताय, सच्चाभिसमयो अहु ॥

३४०. “ततोहं सब्बकामेसु, भुसं अरतिमज्झगं ।
सक्कायस्मिं भयं दिस्वा, नेक्खम्ममेव [नेक्खम्मज्जेव (सी०), नेक्खम्मस्सेव (स्या०)] पीहये ॥

३४१. “हित्वानहं जातिगणं, दासकम्मकरानि च ।
गामखेत्तानि फीतानि, रमणीये पमोदिते ॥

३४२. “पहायहं पब्बजिता, सापतेय्यमनप्पकं ।
एवं सद्भाय निक्खम्म, सद्भम्मे सुप्पवेदिते ॥

३४३. “नेतं [न मेतं (सी० स्या०)] अस्स पतिरूपं, आकिञ्चञ्जि पत्थये ।
यो [या (स्या०)] जातरूपं रजतं, छड्ढेत्वा [थपेत्वा (क०)] पुनरागमे [पुनरागहे (क०)] ॥

३४४. “रजतं जातरूपं वा, न बोधाय न सन्तिया ।
नेतं समणसारुप्पं, न एतं अरियद्धनं ॥

३४५. “लोभनं मदनञ्चेतं, मोहनं रजवड्डनं ।
सासङ्कं बहुआयासं, नत्थि चेत्थ धुवं ठिति ॥

३४६. “एत्थ रत्ता पमत्ता च, सङ्किलिड्डमना नरा ।
अज्जमज्जेन ब्यारुद्धा, पुथु कुब्बन्ति मेधगं ॥

३४७. “वधो बन्धो परिक्लेसो, जानि सोकपरिद्वो ।
कामेसु अधिपन्नानं, दिस्सते ब्यसनं बहुं ॥

३४८. “तं मं जाती अमित्ताव, किं वो कामेसु युज्जथ ।
जानाथ मं पब्बजितं, कामेसु भयदस्सिनिं ॥

- ३४९:“न हिरञ्जसुवण्णेन, परिक्खीयन्ति आसवा ।
अमित्ता वधका कामा, सपत्ता सल्लबन्धना ॥
- ३५०:“तं मं जाती अमित्ताव, किं वो कामेसु युञ्जथ ।
जानाथ मं पब्बजितं, मुण्डं सङ्घाटिपारुतं ॥
- ३५१:“उत्तिट्ठपिण्डो उज्जो च, पंसुकूलञ्च चीवरं ।
एतं खो मम सारुप्पं, अनगारूपनिस्सयो ॥
- ३५२:“वन्ता महेसीहि कामा, ये दिब्बा ये च मानुसा ।
खेमट्ठाने विमुत्ता ते, पत्ता ते अचलं सुखं ॥
- ३५३:“माहं कामेहि सङ्गच्छिं, येसु ताणं न विज्जति ।
अमित्ता वधका कामा, अगिक्खन्धूपमा दुखा ॥
- ३५४:“परिपन्थो एस भयो, सविघातो सकण्टको ।
गेधो सुविसमो चेतो [लेपो (सी०)], महन्तो मोहनामुखो ॥
- ३५५:“उपसग्गो भीमरूपो, कामा सप्पसिरूपमा ।
ये बाला अभिनन्दन्ति, अन्धभूता पुथुज्जना ॥
- ३५६:“कामपङ्केन सत्ता हि, बहू लोके अविद्दसू ।
परियन्तं न जानन्ति, जातिया मरणस्स च ॥
- ३५७:“दुग्गतिगमनं मग्गं, मनुस्सा कामहेतुकं ।
बहुं वे पटिपज्जन्ति, अत्तनो रोगमावहं ॥
- ३५८:“एवं अमित्तजनना, तापना संकिलेसिका ।
लोकामिसा बन्धनीया, कामा मरणबन्धना [चरणबन्धना (सी०)] ॥
- ३५९:“उम्मादना उल्लपना, कामा चित्तप्पमद्दिनो ।
सत्तानं सङ्किलेसाय, खिप्पं [खिपं (सी०)] मारेन ओड्डितं ॥
- ३६०:“अनन्तादीनवा कामा, बहुदुक्खा महाविसा ।
अप्पस्सादा रणकरा, सुक्कपक्खविसोसना [विसोसका (सी०)] ॥
- ३६१:“साहं एतादिसं कत्वा, ब्यसनं कामहेतुकं ।
न तं पच्चागमिस्सामि, निब्बानाभिरता सदा ॥

३६२. “रणं करित्वा [तरित्वा (सी०)] कामानं, सीतिभावाभिकङ्खिनी ।
अप्पमत्ता विहस्सामि, सब्बसंयोजनक्खये ॥

३६३. “असोकं विरजं खेमं, अरियदुङ्गिकं उजुं ।
तं मगं अनुगच्छामि, येन तिण्णा महेसिनो” ॥

३६४. इमं पस्सथ धम्मदुं, सुभं कम्मरधीतरं ।
अनेजं उपसम्पज्ज, रुक्खमूलमिह ज्ञायति ॥

३६५. अज्जदुमी पब्बजिता, सद्धा सद्धम्मसोभना ।
विनीतुप्पलवण्णाय, तेविज्जा मच्चुहायिनी ॥

३६६. सायं भुजिस्सा अनणा, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
सब्बयोगविसंयुता, कतकिच्चा अनासवा ॥

३६७. तं सक्को देवसङ्गेन, उपसङ्गम्म इन्द्रिया ।
नमस्सति भूतपति, सुभं कम्मरधीतरन्ति ॥

... सुभा कम्मरधीता थेरी... ।

वीसतिनिपातो निट्ठितो ।

१४. तिसनिपातो

१. सुभाजीवकम्बवनिकाथेरीगाथा

३६८. जीवकम्बवनं रम्मं, गच्छन्ति भिक्खुनिं सुभं ।
धुत्तको सन्निवारेसि [तं निवारेसि (क०)], तमेनं अब्रवी सुभा ॥

३६९. “किं ते अपराधितं मया, यं मं ओवरियान तिट्ठसि ।
न हि पब्बजिताय आवुसो, पुरिसो सम्फुसनाय कप्पति ॥

३७०. “गरुके मम सत्थुसासने, या सिक्खा सुगतेन देसिता ।
परिसुद्धपदं अनङ्गणं, किं मं ओवरियान तिट्ठसि ॥

३७१. “आविलचित्तो अनाविलं, सरजो वीतरजं अनङ्गणं ।
सब्बत्थ विमुत्तमानसं, किं मं ओवरियान तिट्ठसि” ॥

३७२: “दहरा च अपापिका चसि, किं ते पब्बज्जा करिस्सति ।

निक्खिप कासायचीवरं, एहि रमाम सुपुप्फिते [रमामसे पुप्फिते (सी० स्या०)] वने ॥

३७३: “मधुरञ्च पवन्ति सब्बसो, कुसुमरजेन समुद्धिता दुमा ।

पठमवसन्तो सुखो उतु, एहि रमाम सुपुप्फिते वने ॥

३७४: “कुसुमितसिखरा च पादपा, अभिगज्जन्तिव मालुतेरिता ।

का तुय्हं रति भविस्सति, यदि एका वनमोगहिस्ससि [वनमोतरिस्ससि (सी०), वनमोगाहिस्ससि (स्या० क०)] ॥

३७५: “वाळमिगसङ्घसेवितं, कुञ्जरमत्तकरेणुलोळितं ।

असहायिका गन्तुमिच्छसि, रहितं भिंसनकं महावनं ॥

३७६: “तपनीयकताव धीतिका, विचरसि चित्तलतेव अच्छरा ।

कासिकसुखुमेहि वग्गुभि, सोभसी सुवसनेहि नूपमे ॥

३७७: “अहं तव वसानुगो सियं, यदि विहरेमसे [यदिपि विहरेसि (क०)] काननन्तरे ।

न हि मत्थि तथा पियत्तरो, पाणो किन्नरिमन्दलोचने ॥

३७८: “यदि मे वचनं करिस्ससि, सुखिता एहि अगारमावस ।

पासादनिवातवासिनी, परिकम्मं ते करोन्तु नारियो ॥

३७९: “कासिकसुखुमानि धारय, अभिरोपेहि [अभिरोहेहि (सी०)] च मालवणकं ।

कञ्चनमणिमुत्तकं बहुं, विविधं आभरणं करोमि ते ॥

३८०: “सुधोतरजपच्छदं सुभं, गोणकतूलिकसन्धतं नवं ।

अभिरुह सयनं महारहं, चन्दनमण्डितसारगन्धिकं ।

३८१: “उप्पलं चुदका समुगगतं, यथा तं अमनुस्ससेवितं ।

एवं त्वं ब्रह्मचारिणी, सकेसङ्गेसु जरं गमिस्ससि” ॥

३८२: “किं ते इध सारसम्मत्तं, कुणपपूरम्हि सुसानवड्डने ।

भेदनधम्मे कळेवरे [कलेवरे (सी० क०)], यं दिस्वा विमनो उदिक्खसि” ॥

३८३: “अक्खीनि च तुरियारिव, किन्नरियारिव पब्बतन्तरे ।

तव मे नयनानि दक्खिय, भिय्यो कामरती पवड्डति ॥

३८४: “उप्पलसिखरोपमानि ते, विमले हाटकसन्निभे मुखे ।

तव मे नयनानि दक्खिय [नयनानुदिक्खिय (सी०)], भिय्यो कामगुणो पवड्डति ॥

३८५:“अपि दूरगता सरम्हसे, आयतपम्हे विसुद्धदस्सने ।
न हि मत्थि तथा पियत्तरा, नयना किन्नरिमन्दलोचने” ॥

३८६:“अपथेन पयातुमिच्छसि, चन्दं कीळनकं गवेससि ।
मेरुं लङ्घेतुमिच्छसि, यो त्वं बुद्धसुतं मग्गयसि ॥

३८७:“नत्थि हि लोके सदेवके, रागो यत्थपि दानि मे सिया ।
नपि नं जानामि कीरिसो, अथ मग्गेन हतो समूलको ॥

३८८:“इङ्गालकुयाव [इङ्गालखुयाव (स्या०)] उज्झितो, विसपत्तोऽरिव अगितो कतो [अगधतो हतो (सी०)] ।
नपि नं पस्सामि कीरिसो, अथ मग्गेन हतो समूलको ॥

३८९:“यस्सा सिया अपच्चवेक्खितं, सत्था वा अनुपासितो सिया ।
त्वं तादिसिकं पलोभय, जानन्तिं सो इमं विहज्जसि ॥

३९०:“महज्झि अक्कुट्टवन्दिते, सुखदुक्खे च सती उपट्ठिता ।
सङ्खतमसुभन्ति जानिय, सब्बत्थेव मनो न लिम्पति ॥

३९१:“साहं सुगतस्स साविका, मग्गट्ठङ्गिकयानयायिनी ।
उद्धटसल्ला अनासवा, सुज्जागारगता रमामहं ॥

३९२:“दिट्ठा हि मया सुचित्तिता, सोम्भा दारुकपिल्लकानि वा ।
तन्तीहि च खीलकेहि च, विनिबद्धा विविधं पनच्चका ॥

३९३:“तम्हुद्धटे तन्तिखीलके, विस्सट्ठे विकले परिक्रिते [परिपक्खीते (सी०), परिपक्वते (स्या०)] ।
न विन्देय्य खण्डसो कते, किम्हि तत्थ मनं निवेसये ॥

३९४:“तथूपमा देहकानि मं, तेहि धम्मोहि विना न वत्तन्ति ।
धम्मोहि विना न वत्तति, किम्हि तत्थ मनं निवेसये ॥

३९५:“यथा हरितालेन मक्खितं, अहस चित्तिकं भित्तिया कतं ।
तम्हि ते विपरीतदस्सनं, सज्जा मानुसिका निरत्थिका ॥

३९६:“मायं विय अगगतो कतं, सुपिनन्तेव सुवण्णपादपं ।
उपगच्छसि अन्ध रित्तकं, जनमज्झेऽरिव रुप्परूपकं [रूपरूपकं (क०)] ॥

३९७:“वट्ठनिरिव कोटरोहिता, मज्झे पुब्बुळका सअस्सुका ।
पीळकोळिका चेत्थ जायति, विविधा चक्खुविधा च पिण्डिता” ॥

३९८.उष्पाटिय चारुदस्सना, न च पज्जित्थ असङ्गमानसा ।

“हन्द ते चक्खुं हरस्सु तं”, तस्स नरस्स अदासि तावदे ॥

३९९.तस्स च विरमासि तावदे, रागो तत्थ खमापयी च नं ।

“सोत्थि सिया ब्रह्मचारिनी, न पुनो एदिसकं भविस्सति” ॥

४००:“आसादिय [आहनिय (स्या० क०)] एदिसं जनं, अग्गिं पज्जलितं व लिङ्गिय ।

गण्हिय आसीविसं विय, अपि नु सोत्थि सिया खमेहि नो” ॥

४०१.मुत्ता च ततो सा भिक्खुनी, अगमी बुद्धवरस्स सन्तिकं ।

पस्सिय वरपुज्जलक्खणं, चक्खु आसि यथा पुराणकन्ति ॥

... सुभा जीवकम्बवनिक्का थेरी... ।

तिसनिपातो निद्धितो ।

१५. चत्तालीसनिपातो

१. इसिदासीथेरीगाथा

४०२.नगरम्हि कुसुमनामे, पाटलिपुत्तम्हि पथविया मण्डे ।

सक्कुकुलकुलीनायो, द्वे भिक्खुनियो हि गुणवतियो ॥

४०३.इसिदासी तत्थ एका, दुतिया बोधीति सीलसम्पन्ना च ।

ज्ञानज्झायनरतायो, बहुस्सुतायो धुतकिलेसायो ॥

४०४.ता पिण्डाय चरित्वा, भत्तत्थं [भत्तत्तं (सी०)] करिय धोतपत्तायो ।

रहितम्हि सुखनिसिन्ना, इमा गिरा अब्भुदीरेसुं ॥

४०५:“पासादिकासि अय्ये, इसिदासि वयोपि ते अपरिहीनो ।

किं दिस्वान ब्यालिकं, अथासि नेक्खम्ममनुयुत्ता” ॥

४०६.एवमनुयुज्जियमाना सा, रहिते धम्मदेसनाकुसला ।

इसिदासी वचनमब्रवि, “सुण बोधि यथाम्हि पब्बजिता ॥

४०७:“उज्जेनिया पुरवरे, मय्हं पिता सीलसंवुतो सेट्ठि ।

तस्सम्हि एकधीता, पिया मनापा च दयिता च ॥

४०८:“अथ मे साकेततो वरका, आगच्छुमुत्तमकुलीना ।

सेट्ठी पहूतरतनो, तस्स ममं सुण्हमदासि तातो ॥

- ४०९: “सस्सुया सस्सुरस्स च, सायं पातं पणाममुपगम्म ।
सिरसा करोमि पादे, वन्दामि यथाम्हि अनुसिद्धा ॥
- ४१०: “या मय्हं सामिकस्स, भगिनियो भातुनो परिजनो वा ।
तमेकवरकम्पि दिस्वा, उब्बिग्गा आसनं देमि ॥
- ४११: “अन्नेन च पानेन च, खज्जेन च यज्ज तत्थ सन्निहितं ।
छादेमि उपनयामि च, देमि च यं यस्स पतिरूपं ॥
- ४१२: “कालेन उपट्ठित्वा [उट्ठित्वा (स्या० क०), उपट्ठितुं (?)], घरं समुपगमामि उम्मारे ।
धोवन्ती हत्थपादे, पज्जलिका सामिकमुपेमि ॥
- ४१३: “कोच्छं पसादं अज्जनिज्ज, आदासकज्ज गण्हित्वा ।
परिकम्मकारिका विय, सयमेव पतिं विभूसेमि ॥
- ४१४: “सयमेव ओदनं साधयामि, सयमेव भाजनं धोवन्ती ।
माताव एकपुत्तकं, तथा [तदा (सी०)] भत्तारं परिचरामि ॥
- ४१५: “एवं मं भत्तिकतं, अनुरत्तं कारिकं निहतमानं ।
उट्ठायिकं [उट्ठाहिकं (क०)] अनलसं, सीलवतिं दुस्सते भत्ता ॥
- ४१६: “सो मातरज्ज पितरज्ज, भणति ‘आपुच्छहं गमिस्सामि ।
इसिदासिया न सह वच्छं, एकागारेहं [एकघरेपहं (?)] सह वत्थुं’ ॥
- ४१७: “मा एवं पुत्त अवच, इसिदासी पण्डिता परिब्यत्ता ।
उट्ठायिका अनलसा, किं तुय्हं न रोचते पुत्त’ ॥
- ४१८: “न च मे हिंसति किज्जि, न चहं इसिदासिया सह वच्छं ।
देस्साव मे अलं मे, अपुच्छाहं [आपुच्छाहं (स्या०), आपुच्छहं-नापुच्छहं (?)] गमिस्सामि’ ॥
- ४१९: “तस्स वचनं सुणित्वा, सस्सु ससुरो च मं अपुच्छिंसु ।
‘किस्स [किंस (?)] तया अपरद्धं, भण विस्सद्धा यथाभूतं’ ॥
- ४२०: “नपिहं अपरज्झं किज्जि, नपि हिंसेमि न भणामि दुब्बचनं ।
किं सक्का कातुय्ये, यं मं विद्देस्सते भत्ता’ ॥
- ४२१: “ते मं पितुघरं पटिनयिंसु, विमना दुखेन अधिभूता ।
‘पुत्तमनुरक्खमाना, जिताम्हसे रूपिनिं लक्खिं’ ॥

४२२:“अथ मं अदासि तातो, अट्ठस्स घरम्हि दुतियकुलिकस्स ।
तातो उपट्ठसुङ्केन, येन मं विन्दथ सेट्ठि ॥

४२३:“तस्सपि घरम्हि मासं, अवसिं अथ सोपि मं पटिच्छरयि [पटिच्छसि (सी० क०), पटिच्छति (स्या०), पटिच्छरति (क०)] ।
दासीव उपट्ठहन्तिं, अदूसिकं सीलसम्पन्नं ॥

४२४:“भिक्षवाय च विचरन्तं, दमकं दन्तं मे पिता भणति ।
‘होहिंसि [सोहिंसि (सब्बत्थ)] मे जामाता, निक्खिप पोट्ठिज्ज [पोन्तिं (सी० स्या०)] घटिकज्ज’ ॥

४२५:“सोपि वसित्वा पक्खं [पक्कमथ (सी०)], अथ तातं भणति ‘देहि मे पोट्ठिं ।
घटिकज्ज मल्लकज्ज, पुनपि भिक्षं चरिस्सामि’ ॥

४२६:“अथ नं भणती तातो, अम्मा सब्बो च मे जातिगणवग्गो ।
‘किं ते न कीरति इध, भण खिप्पं तं ते करिहि’ति ॥

४२७:“एवं भणितो भणति, ‘यदि मे अत्ता सक्कोति अलं मय्हं ।
इसिदासिया न सह वच्छं, एकघरेहं सह वत्थुं’ ॥

४२८:“विस्सज्जितो गतो सो, अहम्पि एकाकिनी विचिन्तेमि ।
‘आपुच्छितून गच्छं, मरितुये [मरिताये (सी०), मरितुं (स्या०)] वा पब्बजिस्सं वा’ ॥

४२९:“अथ अय्या जिनदत्ता, आगच्छी गोचराय चरमाना ।
तातकुलं विनयधरी, बहुस्सुता सीलसम्पन्ना ॥

४३०:“तं दिस्वान अम्हाकं, उट्ठायासनं तस्सा पज्जापयिं ।
निसिन्नाय च पादे, वन्दित्वा भोजनमदासिं ॥

४३१:“अन्नेन च पानेन च, खज्जेन च यज्ज तत्थ सन्निहितं ।
सन्तप्पयित्वा अवचं, ‘अय्ये इच्छामि पब्बजितुं’ ॥

४३२:“अथ मं भणती तातो, ‘इधेव पुत्तक [पुत्तिके (स्या० क०)] चराहि त्वं धम्मं ।
अन्नेन च पानेन च, तप्पय समणे द्विजाती च’ ॥

४३३:“अथहं भणामि तातं, रोदन्ती अज्जलिं पणामेत्वा ।
‘पापज्झि मया पकतं, कम्मं तं निज्जरेस्सामि’ ॥

४३४:“अथ मं भणती तातो, ‘पापुण बोधिज्ज अग्गधम्मज्ज ।

निब्बानञ्च लभस्सु, यं सच्छिकरी द्विपदसेट्ठो' ॥

४३५: 'मातापितू अभिवादयित्वा, सब्बञ्च जातिगणवग्गं ।
सत्ताहं पब्बजिता, तिस्सो विज्जा अफस्सयिं ॥

४३६: 'जानामि अत्तनो सत्त, जातियो यस्सयं फलविपाको ।
तं तव आचिक्खिस्सं, तं एकमना निसामेहि ॥

४३७: 'नगरम्हि एरकच्छे [एरककच्छे (स्या० क०)], सुवण्णकारो अहं पट्टतधनो ।
योब्बनमदेन मत्तो सो, परदारं असेविहं ॥

४३८: 'सोहं ततो चवित्वा, निरयम्हि अपच्चिसं चिरं ।
पक्को ततो च उट्ठित्वा, मक्कटिया कुच्छिमोक्कमिं ॥

४३९: 'सत्ताहजातकं मं, महाकपि यूथपो निल्लच्छेसि ।
तस्सेतं कम्मफलं, यथापि गन्त्वान परदारं ॥

४४०: 'सोहं ततो चवित्वा, कालं करित्वा सिन्धवारज्जे ।
काणाय च खज्जाय च, एळकिया कुच्छिमोक्कमिं ॥

४४१: 'द्वादस वस्सानि अहं, निल्लच्छितो दारके परिवहित्वा ।
किमिनावट्ठो अकल्लो, यथापि गन्त्वान परदारं ॥

४४२: 'सोहं ततो चवित्वा, गोवाणिजकस्स गाविया जातो ।
वच्छो लाखातम्बो, निल्लच्छितो द्वादसे मासे ॥

४४३: 'वोढून [ते पुन (स्या० क०), वोधुन (क० अट्ठ०)] नङ्गलमहं, सकटञ्च धारयामि ।
अन्धोवट्ठो अकल्लो, यथापि गन्त्वान परदारं ॥

४४४: 'सोहं ततो चवित्वा, वीथिया दासिया घरे जातो ।
नेव महिला न पुरिसो, यथापि गन्त्वान परदारं ॥

४४५: 'तिसतिवस्सम्हि मतो, साकटिककुलम्हि दारिका जाता ।
कपणम्हि अप्पभोगे, धनिक [अणिक (अट्ठ०), तंसंवण्णनायम्पि अत्थयुत्ति गवेसितब्बा] पुरिसपातबहुलम्हि ॥

४४६: 'तं मं ततो सत्थवाहो, उस्सन्नाय विपुलाय वट्ठिया ।
ओकट्ठति विलपन्तिं, अच्छिन्दित्वा कुलघरस्मा ॥

४४७: अथ सोळसमे वस्से, दिस्वा मं पत्तयोब्बनं कज्जं ।
ओरुन्धतस्स पुत्तो, गिरिदासो नाम नामेन ॥

४४८: तस्सपि अज्जा भरिया, सीलवती गुणवती यसवती च ।
अनुरत्ता [अनुवत्ता (क०)] भत्तारं, तस्साहं [तस्स तं (?)] विद्देसनमकासिं ॥

४४९: तस्सेतं कम्मफलं, यं मं अपकीरितून गच्छन्ति ।
दासीव उपट्ठहन्ति, तस्सपि अन्तो कतो मया'ति ॥

... इसिदासी थेरी... ।

चत्तालीसनिपातो निद्धितो ।

१६. महानिपातो

१. सुमेधाथेरीगाथा

४५०: अन्तावतिया नगरे, रज्जो कोज्जस्स अगमहेसिया ।
धीता आसिं सुमेधा, पसादिता सासनकरेहि ॥

४५१: सीलवती चित्तकथा, बहुस्सुता बुद्धसासने विनीता ।
मातापितरो उपगम्म, भणति “उभयो निसामेथ ॥

४५२: निब्बानाभिरताहं, असस्सतं भवगतं यदिपि दिब्बं ।
किमङ्गं पन [किमङ्ग पन (सी० स्या०), किं पन (?)] तुच्छा कामा, अप्पस्सादा बहुविधाता ॥

४५३: कामा कटुका आसीविसूपमा, येसु मुच्छिता बाला ।
ते दीघरत्तं निरये, समप्पिता हज्जन्ते दुक्खिता [हज्जरे दुक्खिता (?)] ॥

४५४: सोचन्ति पापकम्मा, विनिपाते पापवद्धिनो सदा ।
कायेन च वाचाय च, मनसा च असंवृता बाला ॥

४५५: बाला ते दुप्पज्जा, अचेतना दुक्खसमुदयोरुद्धा ।
देसन्ते अजानन्ता, न बुज्झरे अरियसच्चानि ॥

४५६: सच्चानि अम्म बुद्धवरदेसितानि, ते बहुतरा अजानन्ता ये ।
अभिनन्दन्ति भवगतं, पिहेन्ति देवेसु उपपत्तिं ॥

४५७: देवेसुपि उपपत्ति, असस्सता भवगते अनिच्चम्हि ।

न च सन्तसन्ति बाला, पुनप्पुनं जायितब्बस्स ॥

४५८: चत्तारो विनिपाता, दुवे [द्वे (सब्बत्थ)] च गतियो कथञ्चि लब्धन्ति ।

न च विनिपातगतानं, पब्बज्जा अत्थि निरयेसु ॥

४५९: अनुजानाथ मं उभयो, पब्बजितुं दसबलस्स पावचने ।

अप्पोस्सुक्का घटिस्सं, जातिमरणप्पहानाय ॥

४६०: किं भवगते [भवगतेन (स्या०)] अभिनन्दितेन, कायकलिना असारेन ।

भवतण्हाय निरोधा, अनुजानाथ पब्बजिस्सामि ॥

४६१: बुद्धानं उप्पादो विवज्जितो, अक्खणो खणो लब्धो ।

सीलानि ब्रह्मचरियं, यावजीवं न दूसेय्यं ॥

४६२: एवं भणति सुमेधा, मातापितरो “न ताव आहारं ।

आहरिस्सं [आहरियामि (सी०), आहारिसं (?)] गहट्ठा, मरणवसं गताव हेस्सामि” ॥

४६३: माता दुक्खिता रोदति पिता च, अस्सा सब्बसो समभिहतो ।

घटेन्ति सञ्जापेतुं, पासादतले छमापतितं ॥

४६४: उट्ठेहि पुत्तक किं सोचितेन, दिन्नासि वारणवतिम्हि ।

राजा अनीकरत्तो [अणीकदत्तो (सी० स्या०)], अभिरूपो तस्स त्वं दिन्ना ॥

४६५: अगमहेसी भविस्ससि, अनिकरत्तस्स राजिनो भरिया ।

सीलानि ब्रह्मचरियं, पब्बज्जा दुक्करा पुत्तक ॥

४६६: रज्जे आणाधनमिस्सरियं, भोगा सुखा दहरिकासि ।

भुज्जाहि कामभोगे, वारेय्यं होतु ते पुत्त” ॥

४६७: अथ ने भणति सुमेधा, “मा एदिसिकानि भवगतमसारं ।

पब्बज्जा वा होहिति, मरणं वा मे न चेव वारेय्यं ॥

४६८: किमिव पूतिकायमसुचिं, सवनगन्धं भयानकं कुणपं ।

अभिसंविसेय्यं भस्तं, असकिं पग्घरितं असुचिपुण्णं ॥

४६९: किमिव ताहं जानन्ती, विकुलकं मंससोणितुपलित्तं ।

किमिकुलालयं सकुणभत्तं, कळेवरं किस्स दिव्यति ॥

४७०: निब्बुहति सुसानं, अचिरं कायो अपेतविज्जाणो ।

छुद्धो [छुद्धितो (स्या०), छुद्धो (क०)] कळिङ्गरं विय, जिगुच्छमानेहि जातीहि ॥

४७१: छुद्धून [छुद्धून (स्या०), छुद्धून (क०)] नं सुसाने, परभत्तं न्हायन्ति [न्हायरे (?)] जिगुच्छन्ता ।

नियका मातापितरो, किं पन साधारणा जनता ॥

४७२: अज्झोसिता असारो, कळेवरे अट्टिन्हारुसङ्घाते ।

खेळस्सुच्चारस्सव, परिपुण्णे [खेळस्सुच्चारपस्सवपरिपुण्णे (सी०)] पूतिकायम्हि ॥

४७३: यो नं विनिब्भुजित्वा, अब्भन्तरमस्स बाहिरं कयिरा ।

गन्धस्स असहमाना, सकापि माता जिगुच्छेय्य ॥

४७४: खन्धधातुआयतनं, सङ्खतं जातिमूलकं दुक्खं ।

योनिस्सो अनुविचिनन्ती, वारेय्यं किस्स इच्छेय्यं ॥

४७५: दिवसे दिवसे तिसत्ति, सतानि नवनवा पतेय्युं कायम्हि ।

वस्ससतम्पि च घातो, सेय्यो दुक्खस्स चेवं खयो ॥

४७६: अज्झुपगच्छे घातं, यो विज्जायेवं सत्थुनो वचनं ।

‘दीघो तेसं [वो (क०)] संसारो, पुनप्पुनं हज्जमानानं’ ॥

४७७: देवेषु मनुस्सेसु च, तिरच्छानयोनिया असुरकाये ।

पेतेसु च निरयेसु च, अपरिमिता दिस्सरे घाता ॥

४७८: घाता निरयेसु बहू, विनिपातगतस्स पीळियमानस्स [किलिस्समानस्स (स्या० क०)] ।

देवेषुपि अत्ताणं, निब्बानसुखा परं नत्थि ॥

४७९: पत्ता ते निब्बानं, ये युत्ता दसबलस्स पावचने ।

अप्पोस्सुक्का घटेन्ति, जातिमरणप्पहानाय ॥

४८०: अज्जेव तातभिनिक्खमिस्सं, भोगेहि किं असारोहि ।

निब्बिन्ना मे कामा, वन्तसमा तालवत्थुकता” ॥

४८१: सा चेवं भणति पितरमनीकरत्तो च यस्स सा दिन्ना ।

उपयासि वारणवते, वारेय्यमुपट्टिते काले ॥

४८२: अथ असितनिचितमुदुके, केसे खग्गेन छिन्दिय सुमेधा ।

पासादं पिदहित्वा [पिधेत्वा (सी० स्या०), पिधित्वा (क०)], पठमज्झानं समापज्जि ॥

४८३सा च तर्हि समापन्ना, अनीकरत्तो च आगतो नगरं ।

पासादे च [पासादेव (सी० स्या०)] सुमेधा, अनिच्चसज्जं [अनिच्चसज्जा (सब्बत्थ)] सुभावेति ॥

४८४सा च मनसि करोति, अनीकरत्तो च आरुही तुरितं ।

मणिकनकभूसितङ्गो, कतज्जली याचति सुमेधं ॥

४८५ःरज्जे आणाधनमिस्सरियं, भोगा सुखा दहरिकासि ।

भुज्जाहि कामभोगे, कामसुखा दुल्लभा लोके ॥

४८६ःनिस्सट्ठं ते रज्जं, भोगे भुज्जस्सु देहि दानानि ।

मा दुम्भना अहोसि, मातापितरो ते दुक्खिता” [मातापितरो च ते दुक्खिता (?)] ॥

४८७तं भणति सुमेधा, कामेहि अनत्थिका विगतमोहा ।

“मा कामे अभिनन्दि, कामेस्वादीनवं पस्स ॥

४८८ःचातुद्दीपो राजा मन्धाता, आसि कामभोगिन मग्गो ।

अतित्तो कालङ्कतो, न चस्स परिपूरिता इच्छा ॥

४८९ःसत्त रतनानि वस्सेय्य, वुट्ठिमा दसदिसा समन्तेन ।

न चत्थि तित्ति कामानं, अतित्ताव मरन्ति नरा ॥

४९०ःअसिसूनूपमा कामा, कामा सप्पसिरोपमा ।

उक्कोपमा अनुदहन्ति, अट्ठिकङ्कल [कङ्कल (सी०)] सन्निभा ॥

४९१ःअनिच्चा अब्धुवा कामा, बहुदुक्खा महाविसा ।

अयोगुळोव सन्तत्तो, अघमूला दुक्खप्फला ॥

४९२ःरुक्खप्फलूपमा कामा, मंसपेसूपमा दुखा ।

सुपिनोपमा वज्जनिया, कामा याचितकूपमा ॥

४९३ःसत्तिसूलूपमा कामा, रोगो गण्डो अघं निघं ।

अङ्गारकासुसदिसा, अघमूलं भयं वधो ॥

४९४ःएवं बहुदुक्खा कामा, अक्खाता अन्तरायिका ।

गच्छथ न मे भगवते, विस्सासो अत्थि अत्तनो ॥

४९५ःकिं मम परो करिस्सति, अत्तनो सीसम्हि ड्हमानम्हि ।

अनुबन्धे जरामरणे, तस्स घाताय घटितब्बं” ॥

४९६द्वारं अपापुरित्वानहं [अवापुरित्वाहं (सी०)], मातापितरो अनीकरत्तञ्च ।
दिस्वान छमं निसिन्ने, रोदन्ते इदमवोचं ॥

४९७ः“दीघो बालानं संसारो, पुनप्पुनञ्च रोदतं ।
अनमतगगे पितु मरणे, भातु वधे अत्तनो च वधे ॥

४९८ः“अस्सु थज्जं रुधिरं, संसारं अनमतगगतो सरथ ।
सत्तानं संसरतं, सराहि अट्ठीनञ्च सन्निचयं ॥

४९९ः“सर चतुरोदधी [सरस्सु चतुरो उदधी (?)], उपनीते अस्सुथज्जरुधिरम्हि ।
सर एककप्पमट्ठीनं, सञ्चयं विपुलेन समं ॥

५००ः“अनमतगगे संसरतो, महिं [महामहिं (?)] जम्बुदीपमुपनीतं ।
कोलट्टिमत्तगुळिका, माता मातुस्वेव नप्पहोन्ति ॥

५०१ः“तिणकट्टसाखापलासं [सर तिणकट्टसाखापलासं (सी०)], उपनीतं अनमतगगतो सर ।
चतुरङ्गुलिका घटिका, पितुपितुस्वेव नप्पहोन्ति ॥

५०२ः“सर काणकच्छपं पुब्बसमुद्धे, अपरतो च युगच्छिदं ।
सिरं [सर (सी०)] तस्स च पटिमुक्कं, मनुस्सलाभम्हि ओपम्मं ॥

५०३ः“सर रूपं फेणपिण्डोपमस्स, कायकलिनो असारस्स ।
खन्धे पस्स अनिच्चे, सराहि निरये बहुविघाते ॥

५०४ः“सर कट्सिं वट्ठेन्ते, पुनप्पुनं तासु तासु जातीसु ।
सर कुम्भीलभयानि च, सराहि चत्तारि सच्चानि ॥

५०५ः“अमतम्हि विज्जमाने, किं तव पञ्चकटुकेन पीतेन ।
सब्बा हि कामरतियो, कटुकतरा पञ्चकटुकेन ॥

५०६ः“अमतम्हि विज्जमाने, किं तव कामेहि ये परिळाहा [सपरिळाहा (सी० अट्ठ०)] ।
सब्बा हि कामरतियो, जलिता कुथिता कम्पिता सन्तापिता ॥

५०७ः“असपत्तम्हि समाने, किं तव कामेहि ये बहुसपत्ता ।
राजगिचोरउदकप्पियेहि, साधारणा कामा बहुसपत्ता ॥

५०८ः“मोक्खम्हि विज्जमाने, किं तव कामेहि येसु वधबन्धो ।
कामेसु हि असकामा, वधबन्धदुखानि अनुभोन्ति ॥

५०९. “आदीपिता तिणुक्का, गण्हन्तं दहन्ति नेव मुञ्चन्तं ।
उक्कोपमा हि कामा, दहन्ति ये ते न मुञ्चन्ति ॥

५१०. “मा अप्पकस्स हेतु, कामसुखस्स विपुलं जही सुखं ।
मा पुथुलोमोव बळिसं, गिलित्वा पच्छा विहञ्जसि ॥

५११. “कामं कामेसु दमस्सु, ताव सुनखोव सङ्खलाबद्धो ।
काहन्ति खु तं कामा, छाता सुनखं चण्डाला ॥

५१२. “अपरिमितञ्च दुक्खं, बहूनि च चित्तदोमनस्सानि ।
अनुभोहिसि कामयुत्तो, पटिनिस्सज [पटिनिस्सर (सी०)] अब्भुवे कामे ॥

५१३. “अजरम्हि विज्जमाने, किं तव कामेहि [येसु जराय च । मरणव्याधिहि गहिता (?)] येसु जरा ।
मरणव्याधिगहिता [येसु जराय च । मरणव्याधिहि गहिता (?)], सब्बा सब्बत्थ जातियो ॥

५१४. “इदमजरमिदममरं [इदं अजरं इदं अमरं (?)], इदमजरामरं पदमसोकं ।
असपत्तमसम्बाधं, अखलितमभयं निरुपतापं ॥

५१५. “अधिगतमिदं बहूहि, अमतं अज्जापि च लभनीयमिदं ।
यो योनिसो पयुञ्जति, न च सक्का अघटमानेन” ॥

५१६. एवं भणति सुमेधा, सङ्खारगते रतिं अलभमाना ।
अनुनेन्ती अनिकरत्तं, केसे च छमं खिपि सुमेधा ॥

५१७. उट्ठाय अनिकरत्तो, पञ्जलिको याचितस्सा पितरं सो ।
“विस्सज्जेथ सुमेधं, पब्बजितुं विमोक्खसच्चदस्सा” ॥

५१८. विस्सज्जिता मातापितूहि, पब्बजि सोकभयभीता ।
छ अभिज्जा सच्छिकता, अगगफलं सिक्खमानाय ॥

५१९. अच्छरियमब्भुतं तं, निब्बानं आसि राजकज्जाय ।
पुब्बेनिवासचरितं, यथा ब्याकरि पच्छिमे काले ॥

५२०. “भगवति कोणागमने, सङ्खारामम्हि नवनिवेसम्हि ।
सखियो तिस्सो जनियो, विहारदानं अदासिम्ह ॥

५२१. “दसक्खत्तुं सतक्खत्तुं, दससतक्खत्तुं सतानि च सतक्खत्तुं ।
देवेसु उप्पज्जिम्ह, को पन वादो मनुस्सेसु ॥

५२२:“देवेसु महिद्धिका अहुम्ह, मानुसकम्हि को पन वादो ।
सत्तरतनस्स महेसी, इत्थिरतनं अहं आसिं ॥

५२३:“सो हेतु सो पभवो, तं मूलं साव सासने खन्ती ।
तं पठमसमोधानं, तं धम्मरताय निब्बानं” ॥

५२४एवं करोन्ति ये सद्वहन्ति, वचनं अनोमपञ्जस्स ।
निब्बिन्दन्ति भवगते, निब्बिन्दित्वा विरज्जन्तीति ॥

इत्थं सुदं सुमेधा थेरी गाथायो अभासित्थाति ।

महानिपातो निड्डितो ।

समत्ता थेरीगाथायो ।

गाथासतानि चत्तारि, असीति पुन चुद्दस [गाथासङ्ख्या इध अनुक्कमणिकगणनावसेन पाकटा] ।
थेरियेकुत्तरसता [थेरीयेकुत्तरछसता (?) तिसमत्तापि पञ्चसतमत्तापि थेरियो एकतो आगता मनसिकातब्बा],
सब्बा ता आसवक्खयाति ॥

थेरीगाथापाळि निड्डिता ।